

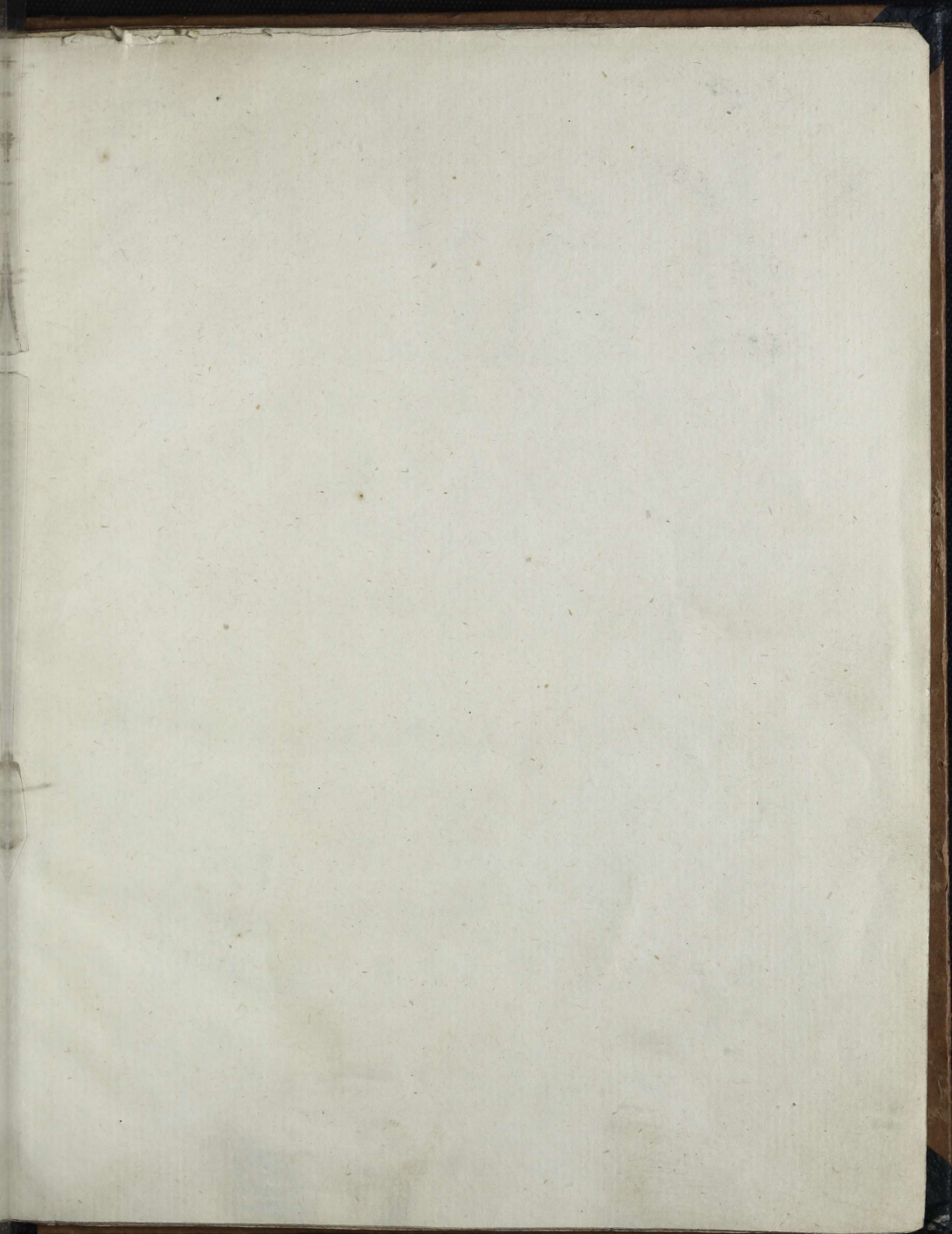
1875
Jan 1st

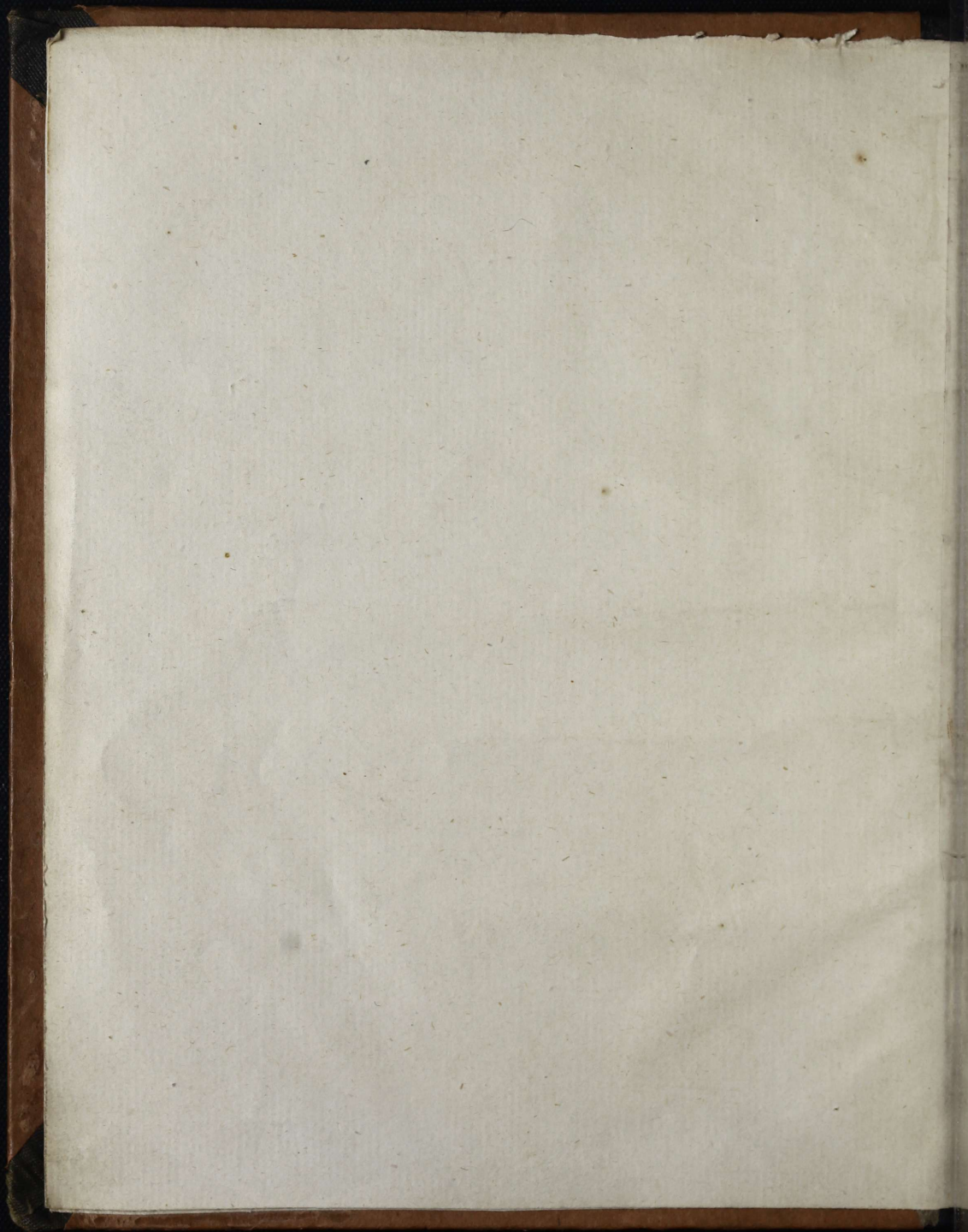
1875
quarried

2 M K I.

506.

Teljes.

2274.

RMK I. 506.

161

¹⁶²⁰
FALSÆ

ORIGINIS

MOTIVVM HUNGARICORVM SVG-

CINCTA

REFVTATIO.

AZ MAGYAR OR-
SZAGI TAMADÁSOKNAK

*hamissan költött eredetinek, rövid
velős*

HAMISSITASA.

ANNO CHRISTI,

M. DC. XX.

AD ROM: 13. CAP.

OMnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: Non est enim potestas nisi à DEO, quæ autem sunt, à DEO ordinata sunt: Itaque qui resistit potestati, DEI ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.

Minden lelek á felső hatalmasságoknak legyen alája vetve: Mert nincsen hatalmasság hanem az Istentől, á mellyek kedig vadnak, az Istentől rendeltettek. Annakokáért á ki ellene áll az hatalmasságnak az Isten rendeleseinek áll ellene. A kik kedig ellene allanak, azok magoknak karhozatot szerzenek.

Quam grave, diu-
nisq; ac humanis
legib; damnatū
sit, debitā Regi ac Domi-
no fidelitatem negligere,
arctissimū homagij sacra-
mentum convellere, con-
tra vinctum Domini arma
cōvertere, ac (vt Apostoli
verbis vtamur) potestati
reluctādo, Deo ipsi resiste-
re, nemo est q̄ nesciat. Ab
ipsa siq; dē natura impres-
sum est mentib; mortaliū,
etiā imānitate barbararū,
potestatē à Deo esse, Deoq;
ipsi resistere, q̄ potestati re-
sistit. Lex autē æterni Dei
est: Ignis æterni poenā susti-
nere eos, q̄ spernunt domi-
nationē, ac damnationem
sibi acquirere, qui pote-
sta-

MELY NEHEZ,
es mind Isteni f-
mind vilagi törue-
nyektől karhozta-
tott dolog legyen, à Kiraly-
nak es Vrnak kötelező hiuse-
get meg vetni, arrul tört erőf
fogadást fel bontani, az Vrtól
meg kenetett Kiraly ellen fe-
gyuert fogni, es (hogy az Apo-
stolnak száuaiual ellyűnk) az
hatalmaşlag ellé tamaduan.,
ő maganak az Istennek ellene
allani, senki nincsen à ki ne-
tudgya. Miuel hogy, vgyan à
termeszettől be vagy on öntue
akar minemű fene vad embe-
reknekis szíuekbe, hogy az ha-
talmaşlag az Istentől vagy on,
es ahoz kepest, Istennek all el-
lene, valaki az hatalmaşlag el-
len tufakodik. Az örök Istén-
nek kedig törüenyé az: hogy
örök tűzzel büntetessenek a-
zok kik á feiedelemşéget meg
vetik, es magoknak karhoza-
tot szereznek, kik á fõlső ha-
talma-

S. Iudas,
v. 7. 8.
Rom. 13.
v. 2.

stati reluctātur sublimiori. talmasság ellen tusakodnak.

Quocirca, vt hujus tanti tamq; iūmanis vitij noxam à se removerent, quicunq; injusta arma in Dominos ac Reges expediverunt, summo semper studio cōtenderunt, vt si veras ac solidas nō possent, fucatas certē & ad speciem non aspēnēdas temeritatis audaciæq; suę rationes obtēderent, sicq; invidiā effusi sanguinis innoxij, vastitatisq; provinciarum, quę ferē comitatri solēt hoc cōmotus, à se removerent.

Id ipsum nūc in Martiali illo Pañonico tractu, non satis consultò, à Scribis aliquib; tentatum, q̄ nuperos contra Sacratiss: Cæsareā, Regiamq; Majestatem excitatos motus defendere, invidiamq; tumultus p̄niciosissimi, cōtra Ius ac fas paucorū temeritate concitati,

Azokaert hogy ennek a nagy es iszonyu bűnnek vetket magokrol le raznak, valakik hamisan fegyvert fogtak az o Vrok es kiralyok ellen, mindenker nagy szorgalmatossággal azon igyekeztek, hogy ha igaz es eros okait nem, adhatnak az o vakmerosegeknek, mind az altal, valami palastos es al orcas okait keresnek, es ugy az artatlan ver ki ontasanak, a tartomanyok pusztulasanak, mellyek gyakorta kovetk az illyeten tamadasokat, gyulolseget, magoktul el tauoztatnak.

Ugyan ezent nem szinten okoson, meg kesertettek nemelly Irodeakotskak amaz Vitezlő magyar orszagi tartomanyban, kik a felszentelt Kiralyi, es Csaszari Fölseg ellen ualo minapi tamadasokat o talmazni igyekezuen a vezedelmes zurzauarnak okat, melly egynehany maga feledet embereknek vakmerosegekből inditott, a Fölseges Csas-

citati, in suam Sacratissimam Majestatem derivare non reformidant: quorum antequam rationes retundamus, opere pretium erit, paulò altius statum rerum Hungaricarum ex fide ac ordine retexere, non ex inanibus famę volatis rumoribus, sed ex publicis tabulariis, authenticis scriptis, ac in totius Regni theatro gestarum rerum solidis narrationibus.

Ducenti propemodum sunt anni, quibus Hungaria assiduis bellorum, vel exteriorum, vel Civilium, vexata procellis, vix alibi lætas rerum vicissitudines, cladesquę passa, veluti in altissimo jactata Oceano, nullum quietis, ac pacis publicę portum aspexit; Donec tandem Deo clades nostras miserate, proximè lapsotriennio, tãta tamq; insperata pax Vngarię ac Tran-

sylva-

Csaszarra akartak harítani: kiknek okoskodásit minek elõtte meg röcsünk, kiuantatik hogy Magyarországnak egy kevesse elõbbeli állapotját meg tekincsük, és hiuen szerend szerent meg beszellyük, nem valami heaba. valo hireknek futamasabol, hanem a közönseges vegezesekből, tagadhatatlan irasokból, es az egesz országnak szeme elõtt törtent dolgoknak bizonyos es valóságos elõ szamlalasabol.

Közel ket száz esztendeje vagyoni, mitül fogva magyar orizag szüntelen hol külső, s hol belső hadakozásoknak szelueszítől idestoua hanyattatott, es oly változásokba forgott, mineműeket egyeb országokrol alig oluastunk, nem külföldben mint ha a feneketlen tengernek közepin habozott volna, semmi közönseges beegsegnek es nyugadalomnak partját, nem lathatta; mig nem végre, az Isten szanakoduan veszedelmünkön, ez el mult három esztendőben, olly nagy es ve-

letlen

2
sylvanię illuxerat, quanta
nec occlusis Iani portis,
majorem Roma viderat.
Nam, & cum Turcis Vicē-
nales inducię, ingēti sum-
ptu ac labore pactę erant,
& cum Transylvanis æter-
na (vt sperabatur) foe-
dera icta fuerant.

Et ad pacem quidē Tur-
cicā quod spectat, licet ea
ad Situz ac Danubij con-
fluxū tractata, ac conclusa
fuerat Anno 1608. quia ta-
men diploma Turcicū, de
pagis Tributarijs, alijsque
nōnullis reb9 gravissimis,
longē aliter quā debebat,
cōscriptū fuit, idcirco no-
vę quotidie & in apertum
bellū propediem erupturę
controversię, excursiones,
pagorūque deditiones, fie-
bant. Quocirca, vel nova
tractatione clariūs omnia
componi debebant, vel de
imminēti bello Turcico in

letlen. bekefeg tündöklötő
magyar országban es Erdely-
be, mennel nagyobb Ianus
kapujának bé zárásakor, sem-
lator Roma. Mert á Törö-
kökkelis nagy költséggel es
munkaual husz esztendeig va-
lo frigy szerzettetett, es az
Erdeliekkal örökke valo (á
mint remellettük) szövetség
vettetett vala.

Es á mi á Török bekefe-
get illeti, noha ez á Situatorok-
nal veghez ment volt 1608.
Esztendőben: mind azon-
altal, mint hogy á Török leuel
az holdolt faluk felől, es e-
gyeb nehez dolgok felőlis,
fökkal külömben volt irua,
hogy sem mint kellerett vol-
na, azokaert naponkent,
vyab, vyab, es rövid időbe nyl-
van valo hadra menendő vi-
szalkodások, csátak, es faluk-
nak holdoltatási, törtentenek.
Szükség volt azért, auagy vy
vegezes által mindeneke-
nyluabban le csendeziteni,
auagy á követközendő Tö-
rök hadrol, jo idejen gondol-
kodni. Annakokaert hogy
ne lattatnek tanacskozás nel-
kül

tēpore deliberandū. Itaq;
nequid inconsultò actum
videretur, Matthias Impe-
rator Anno 1614. Augusto
Mense, Principes, ac Reg-
norum, Provinciarūq; Le-
gatos, Lincium evocavit,
sciscitatus quid consilij ca-
piendum, si Turca suis in-
hærens prætensionibus, ad
æquiores pacis cōditiones
adduci non posset? Ibi vno
omnes ore Legatis Vnga-
ricis assensū: exhausta esse
æraria publica; nolle pro-
inde Provincias bello Tur-
cico implicari; nolle tribu-
tis militarib; gravari; mal-
le etiam durioribus condi-
tionibus, pacē fovere, do-
nec respirarint provinciæ.

Eam ob rē Imperator, eò
curas cogitationesq; suas
convertit, vt pax Turcica
resarciretur, firmaretur, &
si qua ex parte posset, com-
modior efficeretur: Ingen-
ti Ita-

köl valamit mivelni, MAT-
THIAS Császár 1614.
esztendőben kis Aszfzony ha-
vaban, Feiedelmeket, es or-
szágoknak s- tartományok-
nak kővetit Linczbe hivat-
tatta, értekezuen mit kelle-
ne cselekedni, hogy ha á Tör-
ök az ő fortélyos fogasiban.
meg maraduan. tūrhetőb o-
kokkal valo bekefégre nem,
akarna menni? Ott mind-
niajan. egyenlő értelemmel
az Magyar követekkel eggye-
zenek: hogy á közönféges
tarhazak meg űresettének, es
azert á tartományok nem a-
karnak á Törökkel valo hada-
kozásba egyelegni, nem akar-
nak hadi ado fizetésekkal ter-
heltetni: es inkább akarnak
súlyosb okokkalis bekefféget
tartani, miglen á tartományok
meg pihennyenek.

Annak okaert á Császár
minden gondolatit arra for-
ditotta, hogy á Törökkel valo
bekefégre meg vyulna, es erőf-
sődnek, es valami részből ha-
lehetne alkolmatosba változ-
nek. Azert nagy költséggel,
tis-

ti itaq; sumptu, honestiffi-
mis, si vnquā antea, condi-
tionibz, pax in proximum
Vicennium Anno 1615. die
1. Decembr. conclusa fuit.
Summa difficultas decen-
tū quinquaginta octo pa-
gis, antea Turcis Strigoniē-
sibz tributa pēdere solitis,
erat; sed lōga tandē trien-
nalis tractationis molestia
obtentum, vt ex his 158 pa-
gis, sexaginta dūtaxat ve-
ctigales essent, reliqui ab
omni tributo Turcico libe-
rarentur. Itaq; pagi sexa-
ginta Turcis dati non sunt,
sed permissum, vt (q̄ an-
tea quoq; factitarāt) cer-
tum ac limitatum quotan-
nis tributum, veluti liberae
ac secure mansionis lytrū,
Turcis penderēt, ac nihil-
ominus, dominio, Iurisdi-
ctionique Christianorum
immediatē subjacerent. Et
certē, eò res reciderat, vt

nisi

tisztességes okokkal (ha valaha
az előtt) az husz esztendeig
valo bekeség, 1615. Eszten-
dőben karacson havanak első
napian veghez mene. Leg
nagyob nehezség á szaz ötuen
nyolcz falukrol volt, mellyek
az előtt az Eztergami Törö-
köknek adot fizettenek: de
harom esztendeig valo hoszu
bajos' alkouassal azt nyer-
tük, hogy á szaz ötuen
nyolcz falukbul, csak hatua-
na lenne adó fizető, á többi
mindé Török adozásatol meg
szabadulnanak. Azokaert
nem attanak á Törököknek
hatuan falut, hanem meg en-
gettek, hogy (á mint az előttis
cselekettenek) bizonyos es szá-
bott adot adnanak, vgy mint
szabad es batorfagos lakasok-
nak fatczat, es mind azon
által á keresztyeneknek vra-
saga es birtoka alatt maradna-
nak. Es bizonyiara arra jutott
volt á dolog, hogy ha azok-
nak

nisi horum pagorum tributa Turcis permitterent, vel apertum bellum suscipiendū foret, vel libera excurrēdi, ac vi eos, quos possent, ad deditionem compellendi, facultas Turcis permittēda: quorū vtrumque minori incōmodo redimendum censuerunt, optimi quiq; Cives patriæ.

Pax quoq; Transylvanica, eodem Año 1615. die 6. Martij Tyrnaviæ conclusa, ac tã Principis moderni, quàm toti Transylvanię diplomatib9, sacrosanctē stabilita fuit: Eā inter alia conditione (vt secretiora taceantur) *quod contra suam Majestatem, ejusq; legitimos successores, Reges Ungarię, & Regnū, Augustissimamq; Domum Austriacam, Regna, atq; Provincias, cū quibus sua Majestas singularia pacta habet, nullo vnquam tempore, aversam, & hostilem prætensionem habebit Transylvania, vel Princeps.*

Quin

nak á faluknak adojat meg nem engettek volna á Törököknek, auagy nyiluan való hadat keller volna viselni, avagy fel szabadítani á Törököket, hogy szabadon csataznának, és á kiker lehetne erővel meg hódoltatnanak: mellyek közzül mindeniket meltonak iteltek, kisséb karral meg valtani az igaz haza fiak.

Az Erdelyi bekefegis azon 1615. Esztendőben, Bővmas huanak hatodik napian Nagy szombatban veghez ment, es mind á mostani Fedelemnek, smind az egesz Erdelynek kötes leueleivel, fel bonthatatlanul meg erősitetett. A többi közöt (hogy el halgassuk á titkosb dolgokat) azzal az okkal, hogy ő Felsege ellen, es á törüeny szerint vtanna való Magyarországi Kiralyok ellen, es az ország ellen, es á felseges Austriai haz ellen, es az országok es tartományok ellen, mellyekkel ő Felsegenek kiultkeppen való szöuetsege vagyon,

B

foha

Quin & illud annexum :
*Quod idem Dominus Betlehem, &
successores legitimè electi, vnà cum
Statibus & Ordinibus, promisit sua
Majestati, suis successoribus Regibus
legitimis, Regno Hungaria, quando-
cunq; necessarium fuerit, contra o-
mnes eorum hostes, excepto Turca,
omni ope, auxilio, viribus, & fide-
litate adierunt.*

Quia verò turbæ nōnul-
læ postmodū subortæ fue-
rāt iteratò, Año 1617. Mē-
se Iulio, hæc eadem pacta
conventa, Tyrnaviæ stabi-
lita sunt; ac hoc ipso Anno
1619. Mense Aprili, fide pu-
blicâ, testimonioq; authē-
tico, Carolini repræsenta-
to, tam à Bethlemio, quàm
ab vniversa Transylva-
nia, sacrosanctè roborata
fuerūt. Adeoq; vigore hu-
jus foederis, non semel, vl-
trò suam operam Bethle-

soha semī idōbē, idegē es ellēfe-
ges fortellya, Erdelynek auagy
a' Feiedelemnek nē leszén. Sőt
azis hozza tetetett: Hogy ugyā
azon Bethlen Vr, es törüeny
szerint valasztatot utāna valo
Feiedelmek, á Rendekkel es
Statufokkal együtt, azt igerte ő
Fellégének, es törüeny szerent
vtanna valoknak, Magyar or-
szagnak, valamikor szükseg le-
szén, minden ellensegek ellen,
á Töröktől meg valua, minden
segítseggel, erővel, es hűséggel
lesznek.

De miuelhogy azutan ne-
melly veszekedések tamatta-
nak, vionnan 1617. Esztén-
dőben, Z. Iakab hauaban, vgy-
an azon vegezések es szöuet-
segek Nagy szombatban meg
erőssítettének, es ugyan ezen
1619. Esztendőben, Z. György
hauaban, nylyan valo es ta-
gadhatatlan bizonyfaggal, Ka-
rolyban be mutatattuan, mind
Bethlemtől, s mind az egész
Erdelytől, szent hűséggel meg
erőssítettének. Elannyira,
hogy ennek az szöuetsegnek
erejevel, nem egyszer, maga-
akarattya szerint arra ajánlot-

hem

ta

hē obtulit, seq; in expeditionem Bohemicam, decē millib; armatorū stipatū, pro suæ Majest: arbitrato proficisci paratū exhibuit.

Dum igitur tam alta, tāque expetita pax Vngariā totam inundaret, vna illa cura Imperatorem coquebat, vt porrò constans, ac si non perennatura, duratura saltē hæc ipsa quies publica foret. Itaq; ætati ac viribus suis fidendum amplius nō existimans, ne (q̄ antè sæpius acciderat) Interregni rempore, Civilia, exteraq; bella Vngariā reflorescētē vastarēt: exemplū Fratris, Patris, ac Avi sui imitandū statuit, ac dū adhuc superesset, successorem in Vngaria quoq; (vt jam in Bohemia fecerat) Serenissimum FERDINANDVM eligendū curaret.

ta magat Berlen., hogy ő Felsege akarattyara, es jaulasara. á Chehek ellen. való hadba tiz ezer fegyueres vitézekkel kesz el menni.

Midőn. azert az illyen nagy es kiuanatos bekeség elaradott volna Magyar orszagban., ez az egy gond forgott ő Felsege előtt, hogy alhatatos, es ha nem örökös, mind az által jo ideig allando lenne ez á közönfeges nyugodalom. Azokaert idejehez és erejéhez többbe nébizuan, hogy (á mi az előtt gyakorta törtent) az orszaglas közbe vetesének ideien., hazabeli es külső hadakozafokis az vionnan viragozo Magyar orszagot el ne pusztitanak; Battyanak, Attyanak, es őfinek példajat köuetuen, maga eltebe Magyar orszagbais (á mint immar Cheh orszagba cselekedett volt) vianna való Kiralynak akarta. valasztatni á Felseges FERDINAND Fejedelmet.

8
Hac itaq; ratione, cū nō
in præsens solūm, verū et-
iam in futurum, quieti pu-
blicæ satis consultū vide-
retur, satis concedente Im-
peratore MATTHIA, Sacra-
tissima quoque moderna
Regia Majestate ad convē-
tum Electoralem abeunte,
atrox ac insperatum rebel-
lionis incendium exarsit.
Nā factiosi quidā, ac malē
feriati homines, partim ju-
venili fervore dicā, an fu-
rore, concitati; partim in-
nato in celeberrimam na-
tionem Germanicam odio
stimulati; partim dominā-
di, ac aliena diripiendi cu-
pitudine inflāmati, varijs
artificijs, ac aureorum mō-
tiū pollicitationib9, Tran-
sylvaniæ Principem in so-
cietatem belli Civilis evo-
carunt: & vt rudi plebecu-
læ causam suam redderent
gra-

Illyen modon azért, mi-
dön úgy teczenek, hogy nem
csak á mostani, hanem á jö-
endő időre való bekefegis
helyen volna; meg haluan.
M A T T Y A s Császár, es
á mostani Kyraly ő Felfeghe
el menuen. az Electoroknak
gyűlésere, iszonyu es velet-
len partolkodásnak tűze ta-
madá. Mert nemely ze-
nebonas, es furt agyu embe-
rek, resz szerint az iffiusag-
nak buzgoságaról mondgya-
me, auagy dühöslegetül in-
dittatuan; resz szerint az hi-
res neues Nemet nemzet-
seg ellen valo meg gyökere-
zet gyűlölségtől ósztönözter-
uen; resz szerent vralko-
dásnak és kóborlásnak ké-
vanságától gerjesztetuén, kü-
lömb külömb fele mester-
segekkel, es arany hegyek-
nek igiretuvel, az Erdelyi Fe-
jedelmet az hazabeli had-
nak tarsasagara ki hittak:
es hogy az egyigyű tudatlan-
kösslegnek igyeket keduesbe-
tennek

gratiorem, infelici, sed hujus sæculi peculiari vitio, Religionem velut scutum obtendebant. Itaque furor militaris, antesignanis Sze- czy & Rakoczy, vtroque Georgio, primum omniū in sacratas Deo personas, templaq; ac suppellectilē Ecclesiæ effundi cæpit; Sa- cerdotū collegia plura va- stavit; venerabiles Episco- pos, Præpositos, Abbates, Canonicos, ad ignominiā denudatos, foedè circūdu- xit, mācipiorū instar tau- reis, flagris, verberib9, spu- tis, milleq; verborum acu- leis excarnificauit. Quid dicam de barbara illa Cas- souienſi feritate? Marcum Crisinum Canonicum Stri- gonienſem, duosque alios probatissimę vitæ sacerdo- tes, Soc. Iesu Religiosos, Steph. Pungratz, & Mel- chiozem Grodecium, cum

tennek, szerencsétlen, de- ennek az időnek tulaidon- verke szerint, az Hitet fogtak paſſul. Azokaert á Vitezlő dühösség, Szecſi es Rakoczi Györgyöknek kalauzſagok a- latt, leg elsőbeis az Istennek szenteltetett ſzemelyekre, es szentegyházokra, es Egyhazi marhakra öntődött ki: Papok- nak egy nehany lako helyeket fel dulta, á böcsülletes Püſpö- köket, Prapoſtokat, Apatura- kat, Canonokokat, gyalazato- ſon mezeitelen le verközter- uen, vlatatoſul ideſt oua- hurczolta, rabok gyanan- korbacſokkal, oſtorokkal, ve- reſekkel, pökdöſefekkel, es e- zer gyalazatos ſzidalommal hóher modra gyötrötte. Mit mondgyak amaz Kaſſai fene dühösségről? Crisinus Mar- cuſt Eſztergami Canonokot, es mas ket tökelletes eletű Papokat, a' J E s v s tarſaſa- gabeli ſzerzetefeket, Pungratz

nullis verborū minis, aut
blanditijs adigere potuif-
sent, vt fidē Catholicā eju-
rarēt: crudelissimis vulne-
ribus conficiunt, ac cæte-
ros quidem mortuos, vnū
adhuc spirantem, in fēdis-
simam cloacā coniiciunt.
& vel ibi obforlescere per-
mittūt, vel (vt fama fert)
carnificis opera (proh sce-
lus, æternis flammis vindi-
candū) extrahunt, ac rur-
sus in fimum, foetutinasq;
ædium Bocacij, Carnificū
ministerio, sanctissimorū
Martyrū, coelo, auratisque
laquearib; dignas reliq;as,
condunt.

Virum Illustrem, An-
dræam Doczy, Cæsareæ
Regiæq; Majestatis Gene-
ralem (vna re culpabilem,
quod nimium quibus non
debit fidit) foedæ captiui-
tati addixerunt, qui ferreis
cōpedibus (quib; ne Tur-

Istuant, es Grodecius' Me-
nyihartot, midon semmi fe-
nyegető, auagy hitegető be-
szedekkel rea nem, vihettek
volna, hogy á közönseges Ke-
resztyen, hite meg tagad-
nak: kegyetlen sebekkel meg
öltek, es á többit halua, az
eggyket kedig holt eleue-
nen á büdös arnyek szekbe
vetettek. es auagy ott hattak,
hogy meg rothadgyanak, a-
uagy (á mint hirül beszellik)
hóherral (óh örök rúzzel
büntetendő vetek) ki vony-
attak, es á Szent Martyrok-
nak, menyorszagba es arany
menyezetekbe valo meltosa-
gos ereklejeket, á hoherok
altal ismeg ganeba, es á Bo-
katiús hazanal valo moslek-
ba el temettek,

A Nagyságos Doczi An-
drast, Kiraly es Csaszar ő Fel-
sege Generalis Kapitanyat,
(ki abba az egybe volt bü-
nös, hogy á kiknek nem kel-
lett volna, fölötteb hirt) vn-
dok rablagba, vetettek, es
(mellyet meg á Törökökne-
kis, mellyek ő nalok böcsül-
letefék

ex quidem honoratiores,
 si capiantur, à Christianis
 addici solent) velut vile
 mancipium à vindicib⁹ (si
 Deo placet) Vngariæ li-
 bertatis, arctissimè cōstri-
 ctus fuit. Denique rapinis,
 prædationib⁹, innocentum
 oppressionib⁹, sacrilegijs,
 omnia susq; deq; versaue-
 runt; iuramentum fidelita-
 tis pro futuro Rege, vi &
 armis extorserunt; actan-
 dem Bohemorū Moravo-
 rūq; copijs conjunctis con-
 tra jus, fasq;, contra præsti-
 tū coronationis Regiæ tē-
 pore fidelitatis homagiū,
nullius alterius fidelitate salva,
 sacrosanctè observādum,
 Imperatoriæ Majestati, vi
 injustā, arma intulerunt.

Nunc verò, vt quod Deo
 hominibusq; auersantibus
 temerè cæperunt, non sine
 causa cæpisse videantur,
 Scribæ nonnulli, ac foren-

ses

letesék, nem cselekeznek, ha-
 rabba esnek á Keresztyenek-
 nel) mint valami ala valo ra-
 borkemenyē vas bekokba ver-
 tek, á Magyarorszag szabadsá-
 gának (ha Istennek tetczik)
 borszszu aloi. Vegezetre kóbor-
 lassal, pradalassal, artatlanok-
 nak el nyomasaual, szétseg tő-
 resékkal, mindēeket fel forgat-
 tanak: á kőuetkőzendő Kiraly
 hűsegere, erőuel es fegyuerrel
 mindeneket esküttettenek, es
 utolra á Chehekkal es Mor-
 uaiakkal egyyüt minden tör-
 ueny es igazság ellen, á Kiraly
 koronazattyakor fogadot hű-
 seg ellen, mellyet minden mas
 hűség fölött illik meg tartani,
 Császár ő Felfegere tamaduan,
 erőszakkal es hamissan ellene
 fegyuert vontanak.

Mostan kedig hogy á
 mit mind Isten s-mind em-
 berek ellen vakmerőkeppen
 el kezdettenek, ne latassa-
 nak oknekul cselekedni, ne-
 melly Irodeakok, es piaczi
 csel-

*Tripart. 3.
 part. Tit. 5.*

ses rabulæ, seditionum flabellum, prætextum, fucū, ac mangoniū disquirunt, quibus apud sibi similes, causam injustam scelere eximāt. Ac partim Cleri, maximeq; Illustriū totius Vngariæ Procerum famā, infami scripto **QVERELARVM** Vngarię inscriptione, sine teste, sine ullis documentis, vanissimo duntaxat verborū crepitu, ac obduratæ frontis & oris temeritate dilacerāt. Partim scripta nescio quæ secretiora, cōspirationes, technas, occultaq; consilia continentia, inanissima fictione jacketāt. Partim deniq; responsione quadā Palatino Vngariæ, 23 Novemb. exhibitā, Sacræ Regiæ Majestatis personam attingunt, quasi vel in Electione suæ Majestatis, vel in administratione Reipublicæ, ali-

quid

esclcsapok, a vizfalkodásoknak fuioi, palasztot, kendőzöt, es alorczat keresnek, mellyekkel magokhoz hasonlokna a gonosz igyet verektől meg menctsek. Es resz szerént az Egyhazi rendnek, es az egész Magyarországbeli leg főbb es tekintetesb Vraknak hireket nevetek gyalazatos irással, mellyet Magyarország panaszolkodásinak neueztenek, bizonytag es bizonyitas nekul, csak heaba valo beszédnek ki fecsegeseuel, es meg atalkodot homloknak es szainak vakmerosegeuel mardoslak. Resz szerint nem tudom micfodaitkos irásokat, mellyekbe őszue fugallasokat, alnoksagokat, es el reitetett tanácsokat mondanak lenni, csupa merő hiufagossan, rebesgetnek. Resz szerint, vegezetre, nemelly felelettel, melly a Magyar ország Nador Ispannyanak, Mind szent huanak huzon harmadik napian adatot, ő Felsege szemelyet illetik, mint ha ő Felsegenek, vagy valasztasaba, auagy az orszagnak gondui-

fele-

quid desideratum fuerit.

Cetera, quæ vel odiosè, ac sine vlla veri specie in Clerum cõficta sunt, vel in Illustres Vngariæ Comites ac Barones, per summum conuicium, & inurbanam dicendi libertatem temerè jactantur, libens prætereo: hæc enim omnia vnicâ negantis, vel recriminantis voculâ, conuellere cuius proclive est. Et licet ea omnia falsissima cū sint, vera essent: nemini tamen ob priuatas simultates, intestinum bellū cõflare, Regiæque Majestati debitâ fidelitatem ejurare fas esset. Ea igitur solùm, quæ in Conuentu Posoniensi, non quidè à Statibus, ac Ordinib, sed à Scribarū liberrimis, congesta sunt, Regiamq; personam concernunt, libera,

selesebe valami fogyatkozás történt volna.

9

A többinek, mellyeket auagy gyűlölségből, semmi igazságnak színével az Egyhazi rendre költörtének, auagy á Tekintetes Magyar orszagi Grofokra, es Zafzlos Vrakra, nagy gyalazatos szidalommal, es embertelen fecseggel vakmerőkeppen csacsognak, őromest beket hagyok. Mert azokat á tagadonak, auagy trómfal útnak egy szauaua, akarkijis könnyen el ronthatya. Es ha szinten azok, noha merő hamissak, igazak volnanakis: mind-azon-altal senkinek szabad nem volna, magan valo viszalkodasert hazabeli hadat indítani, es Kiraly ő Felsegenek köteles hűvseget hamissan vizza esküdni. Azokaert csak azokat, mellyeket á Posoni Gyűlesbe, nem á Statufok vgyan es Rendek, hanem á nyelues Irodeakok őszue hordottak, es á Kyralynak személyet nezik,

berá, ac syncerá veritate ponderemus.

Duo igitur sunt, quibus presentes motus Vngaricos, absq; læsæ Majestatis vitio excitari potuisse, Scribæ disputant. Primum est, quòd Electio Regis FERDINANDI, coactè, ac miris artibus extorta fuit. Alterum est, q regnandi conditiones Regiæ Majestati oblatae, & ab eadem acceptae, nõ fuerint à sua Majestate observatae.

Primus praetextus Rebellionis.

PRIMUM illud caput, nudis, sed odiosissimis, inanissimisq; rerum impertinentium commemorationibus adstruunt; quæ priusquam ordine discutiamus, age ex publicis Regni constitutionibus, luce clariùs demonstramus, nec vim, nec coactionem, nec subreptionem ullam in Electione Sacre Regiæ Majestatis obrepisse. Statu & Ordines Regni, ad

Electio-

zik, szabad es nyíltan való igazsággal megfontoljuk.

Két dolgot fejtegetnek az Irodeakok, mellyeket azt mondgyak, hogy é jelen való Magyar-oroszagi tamadasokat, az ő Felsege ferresenek vetkenekül szabad volt indítani. Első az, hogy FERDINAND Kyralynak valasztása erőszakkal, ketelenséggel, es csoda mestersegekkel lott meg. Mas az, hogy az orszaglasra a minemű Conditionkat be attanak Kyraly ő Felsegenek, es mellyekre igeret magat, meg nem tartotta.

Az Első refzt, csak színtesupa heaba való, de gyűlöleges dolgoknak elő szamlalásával allattyak: mellyeket minek előtt rend szerint meg rostallyunk, az Ország-nak közönseges es nyíltan való Vegezesiből, vilagoson mutatjuk meg, hogy sem erőszak, sem ketelenség, sem alattomba való csalárdság né törtent az ő Felsege valasztásaba. Az orszagbeli Rendek es Statuok, nem akartak előbb az ő Felsege valasztáshoz kezdeni, mig nem ki-

ualt-

108
Electionem suæ Majestatis
progredi antea noluerunt,
quàm speciali diplomate
Imperatoris MATTHIÆ as-
securarentur, cōceptis ver-
bis, hæc quæ subnectimus,
Regni constitutionibus in-
serta iri: *Vniuersi Status &
Ordines, Serenissimum FERDI-
NANDVM Regem Bohemia,
Sacri Romani Imperij Electo-
rem, Archiducem Austria, &c.
ob excellentes, & heroicas, quibus
pollet, animi, ingenij, dotes, post
plures eorum tractatus, juxta
antiquam consuetudinem, &
libertatem, eorundem semper ob-
servatam, paribus votis, vnani-
mij consensu, in Dominum &
Regem ipsorum ritè elegerunt,
proclamrunt, invocatoq; demum
Numinis divini auxilio, feliciter
etiam coronaverunt. Quæ ipsis-
sima verba, in ipso capite
Constitutionū, anni 1618.
collocata, & Regis, ac Re-
gni totiꝝ approbatione fir-
mata fuere. Et audebit ali-
quis tam clarā, tamque pa-
tentem*

ualkeppen valo kőtes leuel-
10
lel M A T Y Á S Cha-
szar rea felelne, hogy ezen-
igek az Orszagnak vegezefi-
ben be irattatnak: Minden
Statufok es Rendek, á Felse-
ges FERDINANDOT Cheh
orszagnak Kirallyat, á Romai
Szent Imperiomnak Electo-
rat, Austrianak Herczeget &c.
á jeles es úri ajándekokert,
mellyekkel sziueben. es el-
mejeben. fel ekesittetett, sok
tractalafok és vegezefek vtan,
á regi szokas es mindenkor
meg tartatott szabadságok
szerint, egyenlő kivanfaggal;
es akarattal, magoknak Kira-
lyokka es Vrokka igazan va-
lasztottak, ki kialtottak, es
vegtere segetsegül hiuan az
Istent, szerenchessen megis ko-
ronaztak. Melly igek, az
1618. esztendőbeli ve-
gezefekben leg elől helyhez-
tettrenek, es mind á Kyraly-
nak, s-mind az Orszagnak ja-

tentem Regni totius constitutionē, mēdaciū arguere? ac neq; paribus votis, neq; vnanimi cōsensu, electum Regem FERDINANDVM blaterare?

Sed videamus tamen, quibus non quidem Argumentis, sed inanibus suspicionibus, invitam, ac coactam fuisse Electionem Sux Majestatis contendunt Scribarum examina.

Principio, exaggerant, quanta diligentia Dominus Archiepiscopus Strigoniensis electionem Regis FERDINANDI promoverit, non solum, quod vulgato scripto, splendorem virtutum, potentiā, nataliumq; Serenissimi Regis FERDINANDI, adusq; S. Stephanū Regem deductam originē demonstrarit; verum, etiam, quod emēsis maxi-

mis

vallasaual meg erőfittettenek. Es mindazon-által merefzli valaki az Orszagnak ilyen nyiluan-valo, és világos végzését meg-hazuttolni; és azt fechegni, hogy nem egyenlő kiuanfaggal es akarattal választatott FERDINAND Kyraly?

De lassuk megis micso-da, nem mondom bizonyításokkal, hanem heaba valo gyanakodásokkal vitattya az Irodeakoknak raja, hogy az ő Felsege választása keduetlenül es ketelenül lőtt.

Elsőben azt forrallyak; minemű nagy szorgalmatosfaggal segitette az Eztergami Ersek FERDINAND Kyraly választását, nem csak azzal, hogy ki adott irással meg mutatta az ő jofzagos cselekedetinek fenyefféget, es hatalmassagat, es a Felseges FERDINAND Kyraly nemzetsegenek eredetit szintén. Sz. Istuan Kyralyig fel vitte: hanem azon folyvul nagy utakon egy Varmegyeből masba futosott, es a dol-

got

mis itineribus, ex Cōitatū-
no in aliū discurrerit, eoq;
rē deduxerit, ut Electionē
FERDINANDÆAM, nõnullis
psuaderet. Verū, ut existi-
mo, nullā hac in re culpā
Domin⁹ Archiepiscop⁹ a-
gnoscat, nec ipsū positi la-
boris, ac diligentiaē unquā
poenituit; nihil subdolē,
nihil clāculariē egit; Scri-
ptū propalā Comitatus
direxit; publicē ipsemet in
Cōitatib⁹ differuit. Si malē
locut⁹ est, testimoniū phi-
bete de malo; si benē, cur
tricamini? Quasi verò libe-
rū nõ fuerit Archiepiscopo
q̄ cuiq; Nobili cōcessū est,
ut Cōitat⁹, in q̄b⁹ ius suffra-
gii habet, vel p̄ literas, vel
voce viva cōveniret, sen-
tētiā suā de re proposita a-
periret, q̄ optimum, ac Re-
gno utilissimū arbitra-
tur, alijs quoq; psuaderet.
Nihil igitur deliq̄t Archi-
episco-

got addig vitte, hogy FER-
DINAND valasztasát ne-
mellyekben be beszellette.
De á mint alitom, Ersek Uram
é dologba semmi vetkét nem
esmeri; sem munkaiat s fa-
ratsagát soha meg nem ban-
ta: semmit rauassággal, sem-
mit alattomba nem cseleke-
dett: az irást nyluan adta be
á Vármegyéknek: ő magais
nyluan szollott á Varmegye-
ken: Ha gonoszul szollor,
bizonyítatok rea á gonoszt;
ha jól, mit patuarkodtok? Mint
ha nem lőtt volna szabad az
Erseknek, á mit akarmelly
Nemesnekis meg engednek,
hogy á Varmegyeket, mel-
lyekben helye es voxa va-
gyon, vagy leuele által, vagy
szemtől szembe valo szollas-
sal meg talallya, az ő iteletir
nyluan meg mondgya, es á mit
az Orszagnak hasznosbnak
itel, egyebekkelis el hitesse.

episcopus, jure suo utens:
Illi potius legum, ac liber-
tatū patrię violatores cen-
sendi sunt, qui in crimine
ponunt, quò concessa
omnibus libertate Archie-
piscopus usus fuerit.

Addunt; Archiepisco-
pum cum Clero, & suis Se-
cularibus, voluisse, ut Cæ-
sar, nō expectatā legitima
vocatione, FERDINANDVM
Comissarij nomine expe-
diret Posonium: cui tamē,
illico soleñiter fuit per Re-
gnicolas contradictum,
testibus literis superinde
autheticè emanatis. Deum
immortalem! quanta hæc
est cœcatæ mentis hebetu-
do? Nam ut omittam falli
eos posse, q̄ temerè effuti-
unt, vel Archiepiscopi, vel
aliorum voluntate Comis-
sionem illam Regi FERDI-
NANDO mandatā fuisse,
& nō nudo MATTHIÆ Cæ-
saris

Azokaert semmit nem, ve-
tett, az Ersek, szabadsagaua-
lgazan eluen. Sõt azokat kel
hazank törvényinek es sza-
badşaginak rontoinak tarta-
ni, kik vetekke teszük á mit
mindennek engettetett sza-
badşag szerint cselekedett az
Ersek.

Aztis hozza adgyak, hogy
az Ersek az Egyhazi rendel,
es az ő hozza tartozó Vilagi
Urakkal, azt akarta, hogy á
Császár nem, varuan á tör-
vény szerint való hivatalt,
FERDINANDOT, vgy-
mint Commissariust, Poson-
ba küldene: mellynek mind
azon által az országbeliek el-
lene, mondottanak, melly-
ről bizonşag leuelis költ. Elő
Isté! minemű nagy cõpasága ez
á meg vakúlt elmenek? Mert
hogy azt el hadgyam, hogy
meg csálatkozhatnak á kik
vakmerõkeppen azt fecsegik,
hogy az Erseknek auagy egye-
beknek akarattyabol adatott
az á Commissio FERDI-
NAND Kyralynak, es nem
csupan MATYAS Császár-
nak indulattyabol; Az nyiluan
vagyon, hogy senki az Or-
szág-

faris nutu; illud in cōfesso
est, neminē Regnicolarū,
advētui Serenifs: FERDI-
NANDI, tāq̃ Comissarij, cō-
tradixisse. Cōitatum ali-
quorū Nuncij, sub ingressu
suae Majest: Protestationē
à Iudice Curiae, scripto ex-
traxerāt, cuj⁹ autheticū, ac
Iudicis Curiae singrapha, si-
gilloq; munitū exēplar, dū
hęc scribo, p̃ oculis habeo,
hęcq; ipsa verba continet:

*Quòd cūm praefata Sacra Caesarea
Regiaq; Majestas, loco sui Serenissi-
mum Dominū FERDINAN-
DUM, Regem Bohemiae, &c. pro
Commissario, in medium Statuum,
& Ordinum Regni expediverit:
Ob hoc, praeactus Nuncius, eundem
Serenissimum, Dominum FER-
DINANDUM Regem, pro Com-
missario ejusdem Caesareae Majesta-
tis acceptat, & omni, quā par est
reverentia & honore, venerari, ac-
ceptare, & recognoscere, tanquam
suae Majestatis Imperatoria, Do-
mini clementissimi, fratrem, patrue-
lem, filium, ac Commissarium (sal-
vis constitutionibus & libertatibus
Regni*

szagbeliek között ellene nem
mondott FERDINAND
vgy mint Commissarius jöve-
telenek. Nemelly Varmegy-
eknek köüeti az ő Felsege be-
jőüetelekor, protestatiot irua
vettenek az Ország Birájatol;
melly iras az Ország Birája-
nak keze irasáual es pecsere-
vel meg erősitetuen, midőn
ezeket irom, szemem előtt
vagyon, es ezen igek vadnak
benne: Mivel hogy á meg
neuezett Kyralyi es Csaszari
Felseg, maga helyett á Felse-
ges FERDINANDOT
Cheh orszagi Kiralt &c. Com-
missarius gyanant az orszag-
nak Statusi es Rendi közibe
el küldötte: Azert á meg ne-
vezet köüet, azon Felseges
FERDINAND Kiralt, azon
Csaszari Felsegnek Commis-
sariusá gyanant jo neuen
veszi, es minden illendő bö-
csülettel es tiztelettel böcsül-
leni, fogdani, es esmerni a-
karja alazatoson, vgy mint
Csaszar ő Felsege á mi kegyel-
mes Urunk ötcset, battya
fiat, fiat, es Commissariusat
(helyen maraduan az or-
szagnak minden vegezesi es
szabad-

Regni quibusvis permanentibus) szabadfagi;) De vgy es á sze-
vult humillimè; Ita quidem, & ea- rint, hogy meg ertuen az ő
tenus, ut percepta sua Casarea Ma- Felsege akarattyat, es ő általa
jestatis voluntate, & medio ejus fi- ki adando Propositionot, min-
da propositione, in omnibus se liber- denekbe magát az Ország-
tatibus, legibus, constitutionibus nak szabadfagihoz, törvényi-
Regni, ac Instructioni ejus, accom- hez es vegezefihez, es az ő
modare, & ab ijs ne latum unguem Instructiojahoz tarsa magát,
discedere vult, prout idem Nuncius es azoktul csak egy köröm-
jam antea protestatus est, ita nunc nyireis el ne tauozzek, amint
quoq; protestatur. Hic tenor est, vgyan azon köver, immar ez
 hæc forma Protestationis, előtt protestalt, es mostis pro-
 cujus Scribæ meminerunt. testal. Ez á Protestationak
 In qua vides, nullam con- modgya es formaja, á melly-
 traditionem contineri; ról az Irodeakok emlekez-
 vides, summo honore, ac nek. Mellybe latod, hogy
 veneratione Regnicolas semmi ellen mondas nincsen;
 acceptasse Regem FERDI- latod, hogy az orszagbéliek
 NANDVM, tanquam Com- nagy riztelettel es böcsüllettel
 missarium. fogattak FERDINAND
 Kiralyt, ugymint Commissa-
 riust.

Queruntur Scribæ, Ple-
 nipotentiam rerum tractā-
 darum Serenissimo Regi
 FERDINANDO datam fuisse;
 negocia tamen omnia
 per Cardinalem, & Molar-
 dū tractata. Sed crassa hæc
 est, & supina rerum gesta-
 rum ignoratio. Ad cætera

nego-

Panaszolkodnak az Iro-
 deakok, hogy noha á Felse-
 ges FERDINAND Ki-
 ralynak Plenipotencia, az
 az, tellyes hatalom, adatott,
 minden dolgokrol valo vege-
 zefre: mind azon által min-
 den dolgok Cardinal es Mo-
 lard által löttenek. De ez á
 lött dolgoknak igen gorom-
 ba, es temerdek tudatlan-
 sa-

ga.

negocia Diætalia pertractanda, Regi FERDINANDO fuit ab Imperatore data Plenipotētia. Verū, quā Imperator præmitti cæteris tractatibus electionem Regis FERDINANDI voluerat, nec decens aut cōmōdū fuit, vt FERDINANDVS suæ electionis negocium promoveret; ea quæ electionis negocium spectabāt, ad eāq; requirebātur, alijs tractanda Cæsar cōmiserat. Sed, vt iudicio, ac volūtate turbati sunt Scribæ, calumniarū textores, sic omnia cōfusè, ac inordinatè permiscenda sibi existimarunt.

Subnectunt: Liberā Electionem labefactatū iussu Cæsarianos, ijs Comitij, quibus Sereniss. Rex FERDINANDUS fuit inauguratus; Nā nec in propositionib; de nouo Rege eligendo

ga. A töb gyűlésbeli dolgoknak vezetésére adott á Császár FERDINAND Kiralynak Plenipotentiat. De mint hogy á Császár. azt akarta, hogy egyéb dolgokrol valo vezetések előtt lenne á FERDINAND Kiraly választása, es nem volt illendő, sem alkalmatos, hogy FERDINAND az ő választásának dolgot segitené; azokat melyek a' választásnak dolgához tartoztanak, egyebekre bizta á Császár. De á mint hogy ítéletekbe es akarattyokba fel zavarottanak az Irodeakok, hazugságoknak szöű takacsi, azonkeppen. mindeneke, rendnelkül őszve zurnak zavarnak.

Utanna vetik: A szabad választást meg szegtek á Császár pártjara valok, abban á Gyűlésben, mellybe á Felseges FERDINAND Kiraly el valasztatott, es meg szenteltetett: Mert sem az úy Kiraly választasrol valo Propositionokba nem lőtt sem-

D mi

gendo ulla Electionis mē-
tio fuit, nec voces illę (*Mere
libere*) ut Articulis insererē-
tur, permissum. Hic quoq;
candorem Scribarum desi-
deram. Res ita acta est: In
ea, quę de novi Regis ele-
ctione, nomine MATTHIÆ
Cæsaris facta est, proposi-
tione, Cancellaria Aulica,
ijsdē omnino loquēdi for-
mulis, iisdē præcisē usa est
vocibus, quib; in simili oc-
casione usa fuerāt, cū ab
Imperatore RUDOLPHO
MATTHIAS, cū a MAXIMI-
LIANO RUDOLPHUS, eligēdi
proponerentur. Quod ve-
rò, nulla arte, sed solū imi-
tatione prædecessorū con-
tigit, ut Electionis verbū
in Propositione non habe-
retur; id vel ex eo constare
potest, quod Dominis Cō-
siliariis Vngaris Propositio
hęc cōmunicata, antequā
in publicū daretur, nec ab

mi emlekezēt á Valasztásról,
sem, amaz igeket (Chupán,
szabadon) nem akartak hogy
az Articulusokba be tegyek.
Ittis kiannyuk az Irodea-
koknak igaz mondasokat. A
dolog így lőtt : Abba á Pro-
positioba, melly MATYAS
Császár neuuel lőtt az új
Királynak választásáról, az
Uduari Cancellaria á szollas-
nak azon modgyauál, azon-
igekkel elt, mellyel hasonló
alkolmatosságokban elt volt,
midőn R V D O L P H V S
Császár MATYAS T,
midőn MAXIMILIAN
R V D O L P H V S T pro-
ponálta, eleikbe adta es be-
mutatta á választásra. Hogy
kedig az semmi mesterseg-
gel, hanem, csak szinten, az
előbbélieknek követeleert tör-
tent, hogy á választásnak igeie
á Propositiókba ne tetetnék;
az abbólis ki teczhetik,
hogy á Magyar Tanács Urak-
kal közöltek ezt á Proposi-
tiót, minek előtte nyíltan ki
adnak, es azoktól meg nem,
máfolratott. Annak fölőtte,
hogy ő Felsege neuuel meg
jelentettek, hogy ő Felsege

ijſ emēdata fuerit. Præter-
ea, quòd ſue Majeſtatis no-
mine declaratū fuit, nihil
Majeſtatem ſuam, Iuribus,
libertatibus, conſtitutioni-
bus Regni, præjudicatum
hoc factò velle. Nec arbi-
trari Majeſtatem ſuam, ita
Dominos Vngaros, liberā
electionē aſtruere, ut nul-
lam ſanguinis Regii, nullā
tot beneficiorū Domus Au-
ſtriacæ, rationem habendā
exiſtimēt, cū Leges Vn-
gariæ, magnā utriusq; ra-
tionem habendam decer-
nant; Anno 1485. art. 1. 2. 3.
Año 1547. art. 5. Anno 1552.
art. 1. Año 1569. art. 33. Quæ
ubi Regnicolæ accepiffent,
apertè renunciarūt, mentē
ipſorum non fuiſſe, ut nul-
la Regii ſanguinis, nulla
benemeritorū Inclytæ Do-
mus Auſtriacæ ratio habe-
retur: ſolū veterē Liberæ
Electiōnis uſum, ac facul-

tatem, ~~libertatem~~

ſemmit azzal, az orſzag tör-
venyi, ſzabadsági, es vegezefi
ellen. nem. akar cſelekedni.
Es hogy nem alittya ő Felſe-
ge, hogy á Magyar Urak úgy
vitaſſák a' ſzabad valaſztatſt,
hogy ſemmi tekintet ne le-
gyen á Kiralyi vérre, es az Au-
ſtriai Haznak ſok jo teteme-
nyire, holott á Magyar or-
ſzag törvénye azt kiuannya,
hogy mind á kettőre nagy te-
kintet legyen: Anno 1485.
art. 1. 2. 3. Anno 1547.
art. 5. Anno 1552. art.
1. Anno 1569. art. 33.
Mellyeket, mikor az Orſzag
meg ertett volna, nyluan
meg jelentette, hogy nem, az
volt az ő igyekezete, hogy á
Kiralyi vérre, es á neuvezetes
Auſtriai Haznak jo teteme-
nyire tekintet ne lenne: ha-
nem hogy cſák á regi ſza-
bad valaſztatſtnak ſzokafat, es
ſzabadságot akarja meg tar-
tani. Azokaert holott ſem
az orſzag ſemmi újitatt nem
kiuant, ſem á Cſaſzar az
orſzagnak regi ſzabadságot
ſemmi okon meg nem akar-
ta kiſſebbiteni; közönſeges
akarattal, azt vegeztek, hogy

D 2

mind

tatem, retinere velle. Quo- mind á Tripartitumbol ,
 circa , cum nec Regnicolæ parte 1. tit. 3. f. mind Lafz-
 novum aliquid expeteret, lo, es Masodik M A T Y A S
 nec Cæsar ullâ ex parte ve- Kiraly Decretomibol, minden
 teres Regni libertates im- igeket, es szollasnak formait
 minutas vellet ; magno o- ki fzedegetenek , mellyek-
 mniû assensu , conclusum kel valaha á Szabad Valasztas
 fuit , ut tâ ex Tripart. part. meg magyarasztatott, es azo-
 1. tit. 3. quâ ex Decretis Vla- kat mind az Articulusoknak
 dislai, & MATTHIÆ Secûdi, kezdetire helyheztetnék, azon
 voces , ac clausulæ omnes forman., á mellyet az elött
 feligerentur, qbus Libera meg mondottunk. Ezek
 Electio expressa aliquâdo hogy igy lóttének, az 1618.
 fuit, eeq; omnes in ipso Ar- esztendôbeli Gyûlesnek histo-
 ticulorum vestigio figerê- riajabol irtam., ki; es senki á
 tur, eâ ipsâ, quam antea re- ki jelen volt á Gyûlesbe, nem
 censuim, formulâ. Hec ita mondgya hogy külömben.
 gesta, ex Actis Diætę Anni törtent. Es ebból á dolog-
 1618. exscripsi ; nec ullus, q- nak nyluan valo meg beszél-
 Diætę interfuit, aliter actû leseból ki teczik, melly ma-
 dixerit. Atq; ex hac nuda ga gondolatlan. szabadság-
 gestę rei narratione con- gal mondottak az Irodea-
 stat, quâ incõsideratâ liber- kok, hogy á regi szabad Va-
 tate a Scribis dictû sit, aliqd lasztasnak törue nyeból vala-
 de antiquo Libere Electio- mit el akartanak csipni ab-
 nis Iure decerpi cogitatû ban á Gyûlesben, mellyben á
 fuisse ijs Comitiis, qbus Se- Felse-
 renissi-

renissimus Rex FERDINANDVS inauguratus fuit.

Nonnullos Comitatum Nuncios sugillant Scribæ, q̃ corrumpi se passi sint, ac contra datam Instructionē Electioni Serenissimi Regis FERDINANDI consenserint. Verum, nihil attinet hosce Nuncios longa oratione defendere. Super sunt pleriq̃, & fortè etiã Posonii sunt presentes; tã his facile est dicere, mētiri Scribas ista comminiscetes, quàm facile fuit effutire inconsultam calumniam.

Rixas etiam, imò & cædes, Germanos inter & Vngaros Comitiorum tempore factas, cōmemorant. Quasi vel novum, vel aliis Comitiis insolēs fuerit, cædes ejusmodi perpetrari.

Concedam⁹ etiã, minas à quibusdam jactatas, contra eos, qui Rempublicam

per-

Felfeges FERDINAND Kiraly fel szenteltetett.

Nemelly Varmegyek kőveti ellen. zúgolodnak az Iródeakok, hogy meg hatarák magokat csúlni, es á nekik adatot Instructio ellen á Felfeges FERDINAND Kiraly valasztatafat jauallorták. De nem szűkség ezeket á Kőuteket sok beszédrel menteni: fók azok közül meg vadnak, es talam, mostan jelenis vadnak Posomban: olly könnyen mondhatták ezek, hogy hazudnak az Iródeákok, mikor efféléket kőltnek, a' melly kőnyű vólt balgatagúl patuarkodni.

A Németek és Magyarok között-való vetekedéseket, sőt ember-öléseket is elő-hozzák, mellyek a' Gyűléskor lőttek: mintha újak a' vagy szokatlanok lőttenek volna egyébhát Gyűlésekbe afféle ember-halálok.

Aztis engedgyűk-meg; hogy nemelleyek meg-fenygették azokat, kik az Ország-

D 3 got

21
perturbare, ac rebus infectis
abscedere tentarent. Certè
diffiteri nõ possunt, multò
graviora, atrocioraque à
Lutheranis minarũ plau-
stra in Catholicos cõjecta:
Sed nemo sapiens judica-
verit, privata nonnullorũ
inter se jurgia, publicæ trã-
quillitatis perturbandæ,
justam causam esse.

At enim, Primatis Regni
Vngariæ publica vox fuit,
præstare, ut totum Regnũ
ferè inhabitent, quã ut He-
reticorũ in eo feratur per-
mansio. Interrogat⁹ Domi-
nus Archiepiscop⁹ Strigo-
nienſis Primas Hungariæ,
an hæc fuerit publica vox
ipsius? Sanctè affirmat, nõ
quam sibi nec in os, nec in
mentem istud venisse. Hu-
jusque rei testes adhibet o-
mnes, q̃ Comitibus præsen-
tes interfuerũt. Aliud q̃ p-
piam, longè diversum, sæ-

got fel akarták háborítani, és
félbe-hagyván a' dolgot, el-
akartak menni. Bizony, nem
tagadhattyák, hogy sokkal
nehezebb, és iszonyúbb fenye-
getéseket tõttenek a' Luthe-
ránusok a' Katholikusok-el-
len: de semmi eszes ember
azt nem itéli, hogy nemel-
lyeknek magok-között- való
pántolódások, méltó okai lé-
gyenek a' közönséges csendef-
ségnek fel-háborítására.

De a' Magyar-oroszági Pri-
másnak nyilván- való szava,
võlt, hogy jobb, hogy az egész
Magyar-országot a' vadak lak-
ják, hogy sem mint az Eret-
nekeknek benne- való mara-
dást engedyenek. Meg-kér-
detuen. Esztergami Érsek
Uram, Magyar-országna Prim-
ásná, ha mondtaté ezt
nyilván? Esküszik, hogy soha
az, se szájába, se elméjébe nem
jött. Es bizonyságul vészti
mind azokat, kik a' Gyűlés-
ben jelen-voltának. Nem
tagadgya, hogy mást, de
igen különbet, gyakorta
nyilván mondott. Mert
midõn abban a' czikkelyben
forogának; Ha a' Parasztok

pius à se publicè dictum, nō diffitetur. Cū enim in eo puncto versarentur; An Rustici contra voluntatē Dominorum terrestrium, Tēpla occupare, ac pro libitu alienæ religionis professioni applicare possent? Identidē Dominus Archiepiscopus repetiit; malle se, vt subditi ipsius, desolatū pagum relinquant, quā ut contra Iura Patronat⁹ sui, Rustici tēpla sibi vendicēt. Licet enim, posteaquā publicis legibus Professio- nū diuersitas tolerata fuit, nemini subditorum suorū, causā Religionis molestiā intulerit: Tēpla tamen Rusticis occupanda permittere, nullo modo voluit. Viri graves, qui Comitibus interfuere, recognoscunt, nihil aliud à Domino Archiepiscopo dictū. Sed Scribæ, calumniarū cōsarcinatores, ut odio-

az ő Földes Uroknak akarat-
tyok-ellen az Templomokat
el-foglalhatták, és magok
akarattya- szerint, más hitű
vallásnak adhattyák? Gya-
korta mondotta az Ersek
Uram, hogy inkább akarja,
hogy az ő Iobbágyi, pusztán
hadgyák az falut, hogy sem-
mint az ő Templomon-való
igassága-ellen, az Parasztok
a Templomokat magoknak
foglallják. Mert noha, mi-
nek-utanna, közönséges vé-
gezésből az Vallásoknak kü-
lömbözése el-fzenvedtetett,
senkit jobbágyi-közzül az hit
dolgáért nem háborgatott:
mindazonáltal semmiképpen
nem akarta engedni, hogy
az Parasztok a Templomo-
kat el-foglallják. Fő embe-
rek meg-vallják, kik az Gyű-
lésbe voltak, hogy semmit
egyebet Ersek Uram nem
mondott. De az Iródeákok
az hazugságnak kohlój, nem
munkálkodnak abba, hogy
valóságos igazsághoz támasz-
kodgya-

ut odiosè traducant, nō ut
solidā veritate nitantur,
elaborant.

Non absimilis calumnia
alibi in eundē Dominum
Archiepiscopum jactatur;
Quòd is apud Regnicolas
promoverit, ut decē & se-
ptē cōditiones FERDINAN-
do Regi exhiberētur. Qui-
cūq; Diēte p̄sentes interfue-
runt, meminisse possunt,
Archiepiscopum diu mul-
tūq; omni cōatu restitisse,
ne cōditiones aliæ, Regiæ
Majest: proponerētur, quā
quæ antea Regib⁹ proponi
solebāt, quæq; in ipsa Regij
Iuramenti formula distin-
ctè cōtinētur, ut nimirū ju-
ra, libertatesq; priscas Re-
gni tueatur. Sed cū nō pos-
se se resistere animadvertet,
in eo laboravit, ut ad
æquitatem, quàm posset
maximè, Conditiones in-
flecteret.

kodgyanak, hanem, hogy
egyebeket gyűlölséggel gyá-
lazzanak.

Hasonló hazugságot kot-
tyantnak másuttis azon. Er-
sek Uram-ellen; hogy ő az
Ország-előtt azt víratja, hogy
Tizenhét Condiotiót adná-
nak FERDINAND
Királynak. Valakik jelen vól-
tak az Gyűlésben, réa-emle-
kezhetnek, hogy az Ersek
fokkaig erőssen minden igye-
kezetivel ellene-állott, hogy
más Condiotiokat Király ő
Felsége-eleibe ne adnának;
azokon kívül, az mellyeket
az-előtt szoktanak az Király-
nak adni, és az mellyek
nyilván be vadnak foglalva
az Királyi esküvésének for-
májába, tudni illik, hogy az
Országnek régi törvényit és
szabadságit meg-tartja. De
midőn észébe vörte volna,
hogy ellene nem állhat, azon
tőrekedett, hogy mentől job-
ban lehetne, az Condiotiokat
meg-igazitaná.

Sed

De

Sed mutilatis, inquit,
neque satis integris votis
Electio Regis est peracta :
Palatinus siquidem creatus
ante non fuit, cui primā in
Electione Regis vocē ede-
re incumbebat. Verū, id
quoq; inane est prorsus, atq;
evanidū. Nā non diffiteor,
legibus Vngariæ sancitum;
Quod si quando Regium semen de-
ficere contigerit, & de Electione no-
vi Regis tractetur; in ipsa Electio-
ne, Palatinus, ex officij dignita-
te, primam vocem semper habeat.
Verū enim verò, in eo casu
(Deo gratia) nō fuim⁹, de
quo Lex agit: Neque enim
Regij seminis defect⁹ apud
nos fuit, cū Serenissimus
Rex FERDINANDUS II. per
lineam rectam, à FERDI-
NANDO I. avo paterno, de-
scendat. Quid? quòd nostrā
ac parentum memoriā, cō-
plures factæ sunt Regū in-
augurationes, absq; inter-
ventu Palatini: quastamē

nemo

De, azt mondgyák, hogy
chonka, és nem szintén tel-
lyes vótumokkal lőtt az Ki-
rály választása: mert az Na-
dor-Ispan. előbb nem, vá-
lasztatott, kinek első voxá-
nak kellett volna lenni az
Király választásában. De
ezis tellyességgel semmire-
kellő és erőtlen fogás. Mert
nem tagadom, hogy Ma-
gyar-ország törvénye-szerint,
el vagyon végezve: Hogy,
ha valaha a' Királyi mag tör-
ténet-szerint el-fogyna, és
az új Királynak választásáról
végeznének; az Választás-
ban, az Nador-Ispánnak tisz-
tinek méltósága-szerint, min-
denkor első voxa legyen.
De (hála az Istennek) nem
völtünk abban az állapotban,
mellyről a' végezés szöll. mert
nem völt mi-nálunk az Királyi
magnak fogyatkozása, holott
az Főlséges Második FER-
DINAND Király, igye-
nes lineán az Első FERDI-
NANDTÓL, attyáról-
valo ősitől származott. De
mit mondgyák? Mi-magunk,
és Atyáink, nem emlekezünké
reá, hogy egy-nehány Királyok-

E

nak

Decreto
Vng. fol.
568.

nemo sapiens, vel mancas,
vel imperfectas fuisse dixe-
rit. Nam, vt taceam ab obi-
tu Thomæ Nadasdi, q. Año
1562. die 2. Iunij, fato suo
concessit, Palatinum nullū
fuisse in Vngaria, usq; ad
annū 1608. quo Illyeshazi
electus fuit: Interea tamē,

Decret. fol.
620.

Anno 1563. die 8. Se-
ptembris, M A X I M I -
L I A N U S; Anno
1572. die 25. Septemb.

Decret. fol.
699.

R U D O L P H U S,
absq̃ue ullius Palatini in-
terventu, Reges Vnga-
riæ fuerunt inaugurati.
Nuper etiam, MATTHIAS
Secundus, felicis memo-
riæ, absq̃ue Palatino ele-
ctus fuit: peractâ liqui-
dem Regia electione, Pa-
latinus postmodum fuit
nominatus.

nak fel-szentelések történe-
Nador-Ispán-nélkül: mellye-
ket mindazáltal semmi okos
ember, csonkákknak, a' vagy
fogyatkozással-valóknak nem
mondhat.

Mert hogy el
halgassam, hogy Nádasdi Ta-
más halála-után, ki Ezer öt
száz hatvan-kettődik esztén-
dőben, Sz. Iván havának Má-
sodik napján holt meg, chak
eggy Nador-Ispán sem volt
Magyar-országban, mind E-
zer hat száz nyolczadik esz-
tendeig, mellyben Illyesházi
választatott: Mindazonáltal
azonközbe, Ezer öt száz hat-
van-harmadik esztendőben,
Sz. Miháli havának Nyolcza-
dik napján, Maximilian; Ezer
öt száz hetvenkettődik esztén-
dőben, Sz. Mihály havának
Huszon-ötödik napján, R u -
d o l f u s Magyar-orzá-
gi Királlyá szenteltettenek,
Nador-Ispának segítségé-nél-
kül. Minapis, a' bódog em-
lekezerű Második MATYAS
Király, Nador-Ispán-nélkül vá-
lasztatott: Mert meg-lévén
az Királynak választása, az-
után nevezetett az Nador-Ispán.

Deni-

Vége-

Deniq; odiosissimis verborum aculeis exasperatâ dictione addunt; Clerum, & seculares, sub signis Pazmanianis merentes, Articulum Viennensem, de Libertate Religionis, fortiter oppugnasse.

Cæterum, hîc quoq; res lögè aliter se habet; Nâ tametsi Clerus ab initio cõcessa huic Libertati, palâ ac apertè reclamârit, & contradixerit: cû tamen intelligeret, sapiētis nō esse, frustrâ nitendo odia colligere, Articulum illû Viennensem sibi oppugnandû non sumpsit, sed novis tantum Adversariorum conatibus, sese pro virib9, ex debito cõscientiæ, opposuit.

Quod ut clariùs intelligatur, causæq; Catholicorû æquitas omnib9 innotescat, age rem ipsam ab origine retexamus.

Végezetre, gyûlöskézés már dosó beszéddel azt adgyák hozzá; hogy az Egyházi rend, és Pázmány zárlója alatt vitézkedő világi Urak, a' valásznak szabadságáról való Béchi Articuluszt erőssen ostromlották.

De itt is sokkal különböni vagyon a' dolog: Mert noha az Egyházi rend eleitől fogva ennek az szabadság engedelmének nyilván ellene mondott, és nem javallotta: mind azon által midõn eszébe vennie, hogy nem okos emberhez illendõ, heába való ellenkedéssel csak gyûlölséget keresni; azt az Béchi Articuluszt nem igyekezte ostromlani, hanem az ellenkezők új igyekezetének ereje és lelki eszméreti szerint ellenállott.

Mellyet, hogy nyilvánban megértsünk, és az Katholikuskok igyének igazsága ki tetsék, az dolgot eredetitõl fogva hánnyuk meg.

81
Anno 1606. concessa fuit
in Viennensi pacificatio-
ne libertas Religionū, Ma-
gnatibus, Nobilibus, Li-
beris Civitatibus, Confi-
narijs militib9 Hungaris,
Oppidis privilegiatis, im-
mediatè ad Coronam spe-
ctantibus: Nulla tunc Ple-
bi Rusticę, nulla Oppidis,
ac Villis Minorum li-
bertas data.

Postmodū Anno 1608.
tēpore coronationis MAT-
THIÆ Secundi, extēsa hæc
libertas fuit ad Pagos, &
Oppida, adeoq; ad Plebe-
jos etiā ac Rusticos Domi-
norum. In his verò omni-
bus concessionibus, ita Li-
bertas pmissa fuit, ut nul-
la Tēplorum mētio habe-
retur; ac proindè Ius in
Templa eo in statu relictū
fuit, in quo ante has con-
cessionibus fuerat. Primūm,
in Comitijs Anni 1618. ur-

1606. Elztendöben.,
az Béchi meg-bekéllésben.,
az Vallásokban- való Szabad-
ság meg- engedtetett az Urak-
nak, Nemeseknek, és Sza-
bad Várasoknak, az Végek-
béli Magyar vitézeknek, és az
Privilegiomos a'vagy Szaba-
dos Mező- várasoknak, mel-
lyek közbe- vetés- nélkül az
Koronához tartoznak: akkor
semmi Szabadság nem ada-
tott az Parasztságnak, sem-
az Urak Mező- várasinak, és
Faluinak.

Az-után. Ezer. hatszáz
nyolczadik Elztendöben, az
Masodik MATYÁS Király
koronázattyakor, ez az Sza-
badság ki terjesztetett a' Fa-
lukrais, és az Mező- várasok-
ra, és a'hoz- képest az Urak
Iobbagyira és Parasztra. Mind
ezekbe kedig az engedések-
be, úgy engedtetett az Sza-
badság, hogy az Templomok-
ról semmi emlékezet nem-
völt: Azokáért az Templo-
mokhoz- való igazság abba az
állapotba maradt, az mel-
lyben, ezek az engedések-
előtt völt. Leg-elsőbe, az
Ezer hatszáz tizen-nyolcza-
dik

gere cæperunt Adversarij, ut peculiari lege, in ipsa quoq; Templajus Subditis pmitteretur; ita quidẽ, ut licet Dominus Catholicus, imò etiam Ecclesiasticus foret, sitamẽ Subditis ita adlubesceret, Templacatholico Dño eripere, ac eorum usum (introducito Prædicante) pro se vindicare possent. Hoc verò suum intentum, duplici ratione admittendum suadebant.

Primò: Quia liberum Religionis exercitium, haberi sine Templis non potest. Cũ igitur Rusticis exercitij libertas permissa sit; consequens est, ut Templaque quoq; ipsis permissa intelligantur.

Secundò: Nam etsi Vienneusi Pacificatione, alijsq; Constitutionib; Templorum mentio nõ habeatur: tamen in quodam Archi-

ducis

dik Esztendőbeli Gyűlésben. kezdették vitatni az Ellenkező pártra valók, hogy kíváltképpen-való végezéssel, az Templomokrais az Iobbágyoknak szabadság engedtenék, el-annyéra, hogy noha az Urok Katholikus, sőt még ha Egyházi ember lenneis, mind azon-által ha az Iobbágyoknak úgy tetteznék, az Templomokat az Katholikus urtól el vehetnék, és azzalvaló élést (Prædikatorrt bevívén.) magok számára foglalhatnák. Ezt kedig az õ igyekezeteket, Két okoskodással akarták el-hitetni.

Elsőben: Mert az Vallásnak szabadsága, az Templomok-nélkül nem lehet. Azokáért, holott az Parasztnak meg-engedtetett az Szabadság; következik, hogy azon, az Templomoknak meg-engedéséti értsük.

Másodszor: Mert noha az Béchi békéllésben, és egyébb végezésekben, az Templomokról-való emlekezet ninchen.: mind-azon-által,

E 3

MA-

ducis MATTHIÆ (postea
Imperatoris ac Regis) Di-
plomate, Año 1606. die 27.
Septemb. Viēne dato, Tē-
plorum quoq; sit mentio.
Siqdem eo Diplomate ex-
plicat sua Serenitas, postre-
mam illam i. Articuli Vi-
ēnensis clausulam, qua cā-
vetur, ut absq; præjudicio
Catholicæ Romanæ Reli-
gionis, intelligatur cōcessa
esse Libertas Religionum.
Declarat itaq̃ue, illud,
*non mala fide adjectum esse; sed
ut utraq; pars, in eorum Religione,
confessione, usu, exercitio, & Templis
non turbentur.*

Cæterum Catholici, nul-
lo negotio ad ista respon-
debant. In primis enim, si
ad Liberū exercitium Re-
ligionis Tempia forent ne-
cessaria; cur Leutsoviæ,
Eperiesini, Bartfæ, Crem-
nitij, alijsq̃ue compluribus
locis, ubi Catholici haud

MATYÁS Herczegnek (ki
az-után, Király és Cháfzár.
völt) nemelly levelébe, melly
Bécben, Ezer hat-száz ha-
todik esztendőben, Sz. Mi-
hály havának huszon-hete-
dik napján adatott, az Tem-
plomokról is vagy on emleke-
zet: mivelhogy abba az Le-
velbe meg magyarázza ő Fő-
lége, hogy az Első Béchi Arti-
culusnak végső czikkelyét,
mellyben az kívántatik, hogy
az Romai közönséges hitnek
kára-nélkül értesék a Vallá-
soknak szabadsága. Magya-
rázza azokáért, hogy az nem
chaládsággal adatott hozzá;
hanem hogy mind az két fél
az ő hitekben, vallásokban,
szokásokban, és Templo-
mokban ne haborgattassék.

Az Katholikuskok kedig,
ezekre igen könnyen meg-
feleltenek. Mert Elsőben;
ha a Vallásoknak szabadságá-
ra szükségesek volnának az
Templomok; miért Lőchén,
Eperiesen, Bartfán, Kőrmö-
czön, és sok egyéb helye-
ken, mellyekben nem meg-
vethető számú Katholikuskok
találtnak, semmi Templo-
mok

contemnendo numero inveniuntur, nulla Tēpla Catholicis pmittūtur? Accedit, q Dñis Terreſtribus eripi volūt Tempła Adverſarij, eaq; Ruſticis pmitti; & nihilomin⁹ liberæ Religionis uſum, Dñis Terreſtribus adimere ſe velle haud dicent. Quidni igitur & Ruſticis ſuæ Religionis libertas, etiam ſine Templis, conſtare poſſit?

Ad Diploma illud, Vienneſis Articuli explicatoriū q attinet; Catholici vivo adhuc, ac valente Imperatore MATTHIA, abſq; ullā ſuæ Majeſt: læſione, palàm profeſſi ſunt, illo ſe Diplomate nō teneri, eò q Legibus Regni ſancitum ſit, Diplomata ac Privilegia, ab eo, q Regio diademate inſignit⁹ nō fuerit, profeſta, Vim, ac vigorem habere haud poſſe. Certè ſi Archiducis

mok az Katholikufoknak nem engedtetnek? Továbbá; ha az Földes Uraktól el akarják venni az Templomokat, az ellenkezők, és azokat az Parafztoknak akarják engedni, és mind-azon-alta! nē mondgyák, hogy azzal az Földes Urakat meg akarják foſztani az Vallásban-! való ſzabadságtól: miért nem maradhat meg az Parafztok Vallásánakis ſzabadsága az Templo- mok nélkül?

A mi illeti a Béchi Articulusnak magyarazó Levelét, az Katholikufok, még az Cháſzár éltében, és egészséges-korában, ő Felsége ſérteſe-nélkül nyilván meg-vallották, hogy arra az Levélre nem köteleſek, azért, hogy az Ország Törvényibe végezés legyen, hogy azoknak az Leveleknek és Privilegiomoknak, mellyek nem Koronás Királytól ſzármaznak, erejek és foganatofságok ne legyen. Bizonyára, ha az Herczeg végezése, ő magába erős és foganatos lehetett volna, az Koro-

92
 ducis cōclusio, rata p se, ac
 stabilis esse potuisset, absq;
 Coronati Regis calculo;
 nihil attinebat Viennensis
 Pacificationis cōfirmatio-
 nē, ab Imperatore ac Rege
 RUDOLPHO, felicitis memo-
 riæ, expetere: Quātò ergo
 magis, secreti illius Diplo-
 matis, ab Archiduce solo,
 postquā Plenipotentia suā
 pfunctus jã fuerat, dati, cō-
 firmatio à Rege petēda fu-
 erat, si robur habere debe-
 bat. Sed, etsi cōcedatur, Di-
 ploma illud validum esse;
 certè Catholicis patrocina-
 tur: Nā Diplomate illo ex-
 plicatur Viennensis Art: 1.
 ac proinde, ijs tātum deser-
 vit, qbus Viēnsis ille Ar-
 ticulus. Clarū est porrò, ex
 verborū a pto cōtextu, Pri-
 mū illum Articulū Viēn-
 sem, Statibus & Ordinib9,
 Magnatibus, Nobilib9, Li-
 beris Civitatibus, Præsidia-

Koronás Királynak javallása-
 nélkül; nem szükség lőtt volna
 az Béchi Békeltetésnek meg-
 erőssítését, az bődög emleke-
 zetű RUDOLFUS
 Király és Cháfzártól kívánni.
 Mennyivel inkább ráhár, an-
 nak az titkon-való Levélnek,
 melly csak az Herczegtől
 engedtetett, minek-utánna,
 Plenipotentiajának vége vőlt,
 meg-erőssítését, az Királytól
 kellett vőlna kérni, ha erejé-
 nek kellett vőlna lenni. De
 bátor ugyan meg-engedgyűk-
 is, hogy az a' Levél fogana-
 tos; bizony a' Katholikusokat
 őltalmazza: Mert azzal az
 Levéllel, az Béchi első Arti-
 culus magyaráztatik-meg; és
 azokáért, csak azoknak hafz-
 nál, az kiknek az a' Béchi Ar-
 ticulus szolgál. De nyilván-
 vagyon minden igéknek ren-
 diből, hogy ez a' Béchi Első
 Articulus, csak a' Státusok-
 nak

rijs Militibus, Oppidis Co-
ronæ, duntaxat deservire,
non autem Rusticis, quo-
rum nulla eo Articulo mē-
tio habetur. Quocirca, jux-
ta Diploma prædictū, nō
Rusticis, sed Dominis ipso-
rum, usus Templi commit-
titur. Et licet (vt diximus)
Libertas Religionis ad Ru-
sticos quoque extensa fue-
rit, in Articulis Anni 1608:
De Templis tamē arbitrio
Rusticorum permittēdis,
nec tunc, nec ullo unquam
tempore, quicquam con-
stitutum fuit.

Rationes porrò quam-
plurimas adferebant Ca-
tholici, ob quas, nec pos-
sent, nec deberent, Libe-
ram de Templis suis dispo-
nendi facultatem Rusticis
permittere. Nam in pri-
mis, cū libertas Religio-
nis, non solis Rusticis con-

cessa

nak és Rendeknek, a' Nagy-
ságos és Nemes Uraknak,
Szabad várasoknak, Végház-
béli vitézeknek, és az Koro-
nához tartozó Mező-vára-
soknak szolgál, és nem a' Pa-
rasztnaknak, kikről abban az
Articulusban semmi emleke-
zet ninchen. Azokáért az
meg-nevezett Levél-szerint,
nem az Parasztnaknak, ha-
nem azok Urainak engedte-
tik a' Templomokkal - való
élés. Es noha (a' mint meg-
mondók) az Vallásban-való
Szabadság az Parasztnakrais
ki terjesztetett, az Ezer hat-
száz nyolczadik Esztenbőléli
Articulusok-szerint: mind-
azonáltal arról, hogy az Tem-
plomokat a' Parasztnaknak en-
gedgyék, sem akkor, sem
más időbe, soha végezés nem
lött.

A' Kathólikusok kedig
sok okait adták, mellyekért nē
kelletnék engedni, és nemis
engedhetnék az Parasztnaknak
akarattyára, az Templomok-
ról-való rendelest. Mert
elsőben, holott az Vallásnak
szabadsága, nem chak az Pa-
rasztnaknak engedtetett, ha-

F

nem

*Tripart.
parte 3. tit.
30.*

cessa sit, sed & Dñis; Vigore hujus concessionis, non possunt Rustici potiori ratione prætendere Templum, quàm Dñi: quin potius, cùm omnis ratio postulet, ut cæteris paribus, Dominus præferatur Subdito; ex vi Cõstitutionum liberum usum Religionis pmittentium, potius Dominus Terrestribus debet usum Templorum pro se, ac suæ Religionis exercitio habere, quàm Subditi. Deinde, jure Hungarico, Rustici in terris quas incolunt, præter laborũ mercedem nihil Juris habent, sed totius terre, quæ incolunt, proprietas ad Dñum ptinet. Si igitur nec fundus, in quo ædem fixit, est Rustici; quæ ratio suadet, ut cõtra volũtatẽ Dñi, Templorum usum ac proprietatem ipse habeat? Ad hæc, Dñi tanquàm Patroni Ec-

clesiarum

nem az Uraknakis; ennek az engedésnek erejével, ninchen több igazságok az Parasztnak a Templomokhoz, mint az Uraknak: Sõt minthogy minden. okosság azt kívánja, hogy eggyébb-aránt hasonló állapotban lévén, az Ur meg-előzze az jobbágyot; következík, hogy az végezésnek erejéből, mellyek az Vallásokban-való Szabadságot engedik, inkább kellefsék az Földes Urnak magáért, és az ő vallásáért, az Templomot el-foglalni, hogy sem mint az Iobbágyoknak. Továbbá, az Magyarai Törvény-szerint, az Parasztnak ninchen. semmihez igazságok az földön az mellyet mivelnek, hanem. csak az munkásoknak jutalmához; hanem. az egész földnek, mellyet mivelnek, tulajdonsága az Urhoz tartozík. Ha azért még az földis, az mellyen. házat chinált, nem. az Parasztné; michoda ok hiteti azt el, hogy az Urának akarattya-ellen., az Templomoknak tulajdonsága, és velle-való élése övé légyen? Annak-fölötte nem

méltó,

clesiarum, nec possunt, nec debent cogi, ut Iuripatronatus renuntient, illudq; in suos transferant Rusticos: quod sanè fieret, si ad nutū Rusticorū, contra primævā foundationem, ac cōtra voluntatē Domini Terrestris, Ecclesiæ cōferrentur. In eo siquidem vis & substantia Iurispatronatus cōsistit, ut Patroni, juxta primævam Templorū foundationē, ijs quib; volūt, Ecclesiasticis personis, Beneficiū, ac Templum administrandū conferant. Deniq; , sicætera omnia deessēt, illud ad æqualem causæ Catholicorū sufficeret, quòd in omnib; superiorū Annorū tractatibus, nunquā Rusticis potestas in Tēpla nostra concessa fuit; quod ex oculari Statutorū inspectione, & ex facto Adversariorum liquido cōstat. Si quidem enim

hac

mélto, 's nemis lehet, hogy az Földes Urak, úgymint az Egyházaknak Megyés Urai, meg fosztassanak az Templomokon-való igazságoktól, és azt az Parasztnak engedgyék: az mint meg lenne, ha az Parasztnak akarattyokszerint, az Templomok, az régi fundálások és Uroknak akarattyok nélkül, nékiek adatnának. Mert abban áll az Szentegyházakō-való igazságnak ereje és állapotja, hogy az Megyés Urak, az Templomoknak régi fundálások-szerint, azoknak az Egyházi személyeknek, az kiknek akarják, adgyák a' Beneficiūot, és az Templomba-való szolgálatot. Végezetre, ha semmi egyéb nem vólnais, az elég vólna az Kathólikusok igények igazságára, hogy ez el-múlt. Esztendőknék végezésiben, soha az Parasztnak az mi Templomunkra-való szabadság nem engedtetett; melly nyilván kitérűzik, minden Végezéseknek szemes felkereséséből, és az ellenkezőknék chelekedetekből. Mert ha valami Vé-

F 2

gezés

hac de re statutum est, cur contenti non sunt, ut vetera Statuta maneāt, sed novum de recenti hoc postulato, scribi volunt Articulum? Quod cum ita sit, Iure suo usi sunt hucusq; Catholici, in bonis proprijs, Templis ijs, quibus libitum fuit, cōferēdo: Iure suo & nunc utuntur, cum eripi sibi, & in Rusticos transcribi nolunt, tot seculis continuatā Iuris-patronatus possessionem. Ac proinde, per summam injuriam petitur ab Adversarijs, ut hisce suis Iuribus Catholici inviti spolientur.

Hæc summa capita sunt Controversiæ, quæ postremis hisce duobus Comitibus de negotio Religionis intercessit. Ex quo apparet, subdolē, ac fraudulenter à Scribis dici, oppugnatum fuisse per Catholicos Articulum

gezés lőtt ez dolog-felől; miért nem engedik meg azzal, hogy az régi Végezések helybe maradjanak, hanem ez mostani kívánságokkal azt akarják, hogy új Articulus irjanak? Azokáért, mivel-hogy ezek így vannak, eddig az Katholikusok az ő igazságokkal és szabadságokkal éltenek az ő jószagokban, az Templomokat azoknak adván, az kiknek akarták: mostis igazságokkal élnek, midőn nem engedik hogy tőlők el-vonnyák, és az Parasztoknak adgyák az Megyességről való szabadságot, mellyet ennyi esztendőről fogva birtanak. Azokáért, nagy bosszúságos hamissággal kérik az Ellenközők, hogy az Katholikusok illyetén igazságoktól megfosztassanak.

Ezek fő eredeti az Ellenkezésnek, melly ez két utolsó Gyűlésben az Vallás dolgából támadott. Mellyből kideretűzik, hogy álnokul, és hamissan mondgyák az Iró-deákok, hogy az Katholikusok ostromlották az Béchi Békélésbéli Első Articulus: Mert semmi

culum Primum Viennēsis pacificationis: Nulla enim de eo Articulo disceptatio fuit; sed novæ, ac multis nominibus inique postulationi Adversariorum, de Templis recens excitatæ, sese ut debebant, cōstanter opposuerunt Catholici.

Et hæc sunt (scilicet) solida illa ac firma Indicia, quibus Scribarum audacissimi, primum suæ Rebellionis prætextum adstruunt. Deum immortalem! quæ hæc est ratiocinatio? Archiepiscopus multa satagendo persuasit nōnullis Electionem Regis FERDINANDI; Rex FERDINANDVS tanquā Cæs: Majest: Cōmissarius Poniū venit; De Electionis Regiæ jure, de Tēplis Catholicorum Dominorum proprijs, variè disputatū; Præcessit Regia Electio Palatinalem; Privata rixæ &

homi-

semmi vetekedés arról az Articulusról nem vólt; hanem az Ellenkezők új és sokképpen hamis kívánságának, melly az Templomokról újonnam támadott, az mint kívánta - tott, álhataratosán ellene-állot - tanak az Katholikuskok.

Es ezek (hogy már) amaz erős és valóságos Ielenségek, mellyekkel az vakmerő Irodeákok, az ő Pártolásoknak Első fogását állattták, és bizonyittták. Elő Isten! mi choda okoskodás ez? Az Ersek sokat szorgalmatoskodván, el-hitette nemellyekkel az FERDINAND Király választását; FERDINAND Király, ugymint Chászar ő Főlsége Cōmissarius, Pó - somban jött; Az Király választásának tövénéről, az Katholikus Uraknak Templomról sokképpen veteked - tenek; Meg-előzte az Király választása az Palatinusét; Magán - való vízfűzkodások, és ember - halálok történtenek az Németek és Magyarok -

F 3

között;

homicidia inter Germanos
& Vngaros acciderūt; qui-
dā mutuò minas jactarunt:
Ergo Rex Ferdinanda, co-
actē, ab invitis Elect⁹ fuit.

En ut perditā fidelitate
Regi debitā, etiam judiciū
perdāt homines. Eligite q̄
vultis: Vel Stat⁹ & Ordines
Vniverſi, contra mentē lo-
cuti ſunt, cū publicis Re-
gni Decretis inferi curarēt,
Vnanimi conſenſu, paribus votis,
Electū eſſe FERDINANDUM
in Regē ac Dominum; vel
Scribas falli, & fallere, con-
trarium aſſerendo. Equi-
dem, ſi nuda aſſeveratio in-
vitæ Electionis, ſufficit ad
velandā Rebellionē; nemo
erit, cui non ſemper prom-
ptū ſit Rebelle. Certē an-
tequam ſeditioſi hi mot⁹ in
Vngariā cōcitarentur, ne-
mo fuit, qui coactam fuiſſe
Regis FERDINANDI Ele-
ctionem ſomniaret. *Quin*
potius,

között; Nemellyek egymáſt
fenyegették: Tahát FER-
DINAND Király erőszakkal
az kételenektől válaſztatott.

Ime, miképpen el-veſzt-
ván az emberek az hűvséget,
mellyel az Királynak tartoz-
nak, az értelmeket is el-veſz-
tik. Válaſzfzatok az mit
akartok: A' vagy az Státu-
ſok és Rendeſek minnyájan ha-
zudtanak, midőn az Ország-
nak közönséges Decretomibá
iratták, hogy Egyenlő aka-
rattal és kívánsággal válaſz-
tották FERDINANDOT
Királyokká és Urokká; a'vagy
az Iro-déakok, meg-botlanak
és hazudnak ellene-mond-
ván. Bizonyára, ha az kéte-
len Válaſztásnak chupán csak
mondása elégendő az Párto-
láſnak be-fedezésére; ſenki
nem, leſzen, a'ki könnyen,
pártot ne űtheſſen. Bizony,
minek-előtte Magyar-ország-
ban ezek az pártoló támadá-
ſok nem indúltanak, ſenki
nem vólt, az ki azzal álmo-
doznék, hogy FERDINAND
Király válaſztása kételeſég-
ből lőtt.

poti9, Vniverſi Stat9 & Or-
dines, pro vero, ac Legiti-
mo Rege, Majeſtatem Suā
agnoverunt; Diātam per
Majeſtatē ſuā intimari pe-
tierunt; Diātales Articulos
Suę Majeſtati cōfirmandos
transmiſerunt; Ad celebra-
tionem Diēte, Plenipoten-
tiā pro Palatino à ſua Ma-
jeſtate petierunt; honeſtiſ-
ſimis legationib9, innume-
riſq; publicis ac privatis
actibus, pro vero, ac legiti-
mo Rege ſuā Majeſtatem
palām profeſſi ſunt.

AD ALTERUM Rebellionis
hujus prætextū veniamus.

Accuſatur Sereniſs: Rex
FERDINANDVS, q̄ verbum
ſuum Regiū nihili æſtimā-
rit, Conditioneſq; (quarū
obſervationē, dato Diplo-
mate, receperat) minimē
obſervārit. Gravis accuſa-
tio, & vel à privatis perſo-
nis graviter vindicari ſoli-

ta in-

ból lőtt. Sőt minden. Stá-
tusok és Rendek, igaz és tör-
vény-ſzerint- való Királyok-
nak vallották ő Főlségét; Kér-
ték, hogy ő Főlsége az jöven-
dő Gyűlést ki-hirdetteſſé; Az
Gyűlésbéli Articulusokat, az
ő Főlsége meg- erőſſítésére
küldötték; A' Gyűlésnek ſzol-
gáltatására, az Nador-Iſpán-
nak Plenipotentiát kértenek
ő Főlségétől; Böchülletes kö-
vetségekkel, és ſzámtalan
közönséges és magán- való
dolgokkal, igaz, és törvény-
ſzerint- való Királyoknak nyil-
ván vallották.

Az Pártoláſnak Második *Secundus*
fogáſához járúlyunk: *Prætextus*

Azzal vádollyák az Fel- *Rebellionis.*
séges FERDINAND Ki-
rályt, hogy az ő Királyi foga-
dását ſemmire böchüllötte,
és a' Conditiokat (mellyek-
nek meg- tártására Levele-ál-
tal kötelezte magát) ſemmi-
be meg nem tartotta volna.
Súlyos vádolás, és olly boſz-
ſzúság, mellyért még az ma-
gán- való ſzemélyekis kemé-
nyen boſzſzút ſzoktanak álla-
ni:

18
ta injuria: quæ tamē in Regibus tāto gravior censenda est, quāto illos dictorū, conventorumq; cōstantia, magis decet. Pōssū uno calami ductu, totius hujus calumniæ asperginem obducere, & vno velut ictu, cōfertā accusationum struem evertere. Nam in Generali totius Regni Diætā, Anno 1619. die 13. Augusti conclusa, communis est illa vox Statuum & Ordinū universorum, publicis Regni Cōstitutionibus inserta: *Sacra Regia Majestati, Domino & Regi ipsorum, clementissimo, Status & Ordines Vngariæ, immortales humillimè agunt gratias: quippe cū videant Suae Sacrae Majestatis erga eosdem fideles Status & Ordines eam esse benignitatem, ut sua Majestas, nihil omnino eorum, quæ vel vigore Diplomatis sui Regij, vel Articulorum, tempore felicitis suæ Coronationis Anno superiore sancitorum stabilita fuerant, in sese desiderari patiatur. Hucusq; Stat9, in ta-*

bulas

ni: mellyet az Királyokban, annyival nagyobnak kell tartani, mennyivel inkább illik ő-hozzájok az beszédekben, és alkuvásokba való álhatalosság. Egy penna, - vonnyással mind el-törölhetném ezt az hamis vádolásnak fechkendezését, és egy chapással az vádolásoknak tömört rakását mindenestől fel-for-díthatnám. Mert az egész Országnek közönséges Gyűlésében, melly Ezer hatszáz tizen-kilenczedik Esztendőben, Kis Ázfszony havának Tizen-harmadik napján végeződött-el, közönséges szava az, minden Státusoknak és Rendeknek, melly az nyilván-való Ország Végezésiben béis irattatott: Az Szent Királyi Főlségnek, az ő Kegyelmes Uroknak és Királyoknak, Magyar-országának Státusi és Rendi, nagy alázatosan meghalhatatlan hálakat adnak: mivelhogy láttyák ő Főlségének, ugyan azon hűv Státusihoz és Rendihez, olyan kegyelségét, hogy ő Főlsége azok-közzül, mellyek a'vagy az ő Királyi Levelében, a'vagy

az Ar-

bulas Regni relatâ sanctio-
ne. Lubet hîc à Scribis, Re-
gis FERDINANDI calumnia-
toribus, sciscitari: veranè
hec sint, quæ à toto Regno,
ac Statibus universis in Ar-
ticulos relatâ sût, an falsa?
Certè nisi Regnum univer-
sum, per summam injuriâ
mendacij arguant, fidemq;
deinceps omnem Statibus,
Statutisque Diëtalibus adi-
mât, verâ esse fateantur ne-
cesse est. Porro si verum est,
in Rege FERDINANDO, Do-
mino nostro Clemētissimo,
nihil desideratum esse eo-
rum, quæ vel vigore Diplo-
matis, vel Articulorum sta-
bilita erant: Falsa igitur, ac
calumniosa est accusatio
Scribarum, quâ suam Ma-
jestatem non observati Di-
plomatis reû pronunciant,
scilicet ut hac ratione, Re-

bellio.

az Articuluskban, mellyek
az ô böldog Koronázattya-
kor ez el-múlt esztendőben
végeztetvén, meg-erőssítet-
tenek, tellyességgel semmi
fogyatkozást nem tört. Ed-
dig az Státusoknak, az Ország
könyvébe bé-irattatote Vége-
zések. Kévánom itt az Író-
deákoktól, kik FERDINAND
Királyt hamissán vádolják,
érteni: Igazaké ezek, mellyek
az egész Országtól, és minden
Státusoktól, az Articulusokba
bé-irattattanak; a' vagy ha-
missák? Bizony, hanem ha,
az egész Országot tekélletlenül
meg-hazuttolják, és minden
hiteltől ezután, mind az Státu-
sokat, és mind az Gyűlésbéli vé-
gezéseket meg-fosztják, szük-
ség hogy igazaknak mődgyák.
Ha kedig igaz, hogy FER-
DINAND B A, az mi
kegyelmes Urunkba, Király-
unkba, semmi fogyatkozás a-
zokban nem vőlt, mellyek a'
vagy az ô Levelének, a' vagy
az Articulusoknak erejével vé-
geztettenek; tehát hamis, és
tekélletlen az Író-deákok vá-
dolása, mellyel ô Főlségét,
azért vádolják, hogy Kötés-

bellionis suæ maculam
eluant.

Sed, demus Regiam Ma-
jestatem ad effectū non de-
duxisse, quæ Diplomate
suo promiserat: Nego eā de
causa suā Majestati accu-
sari meritò posse. Nam cū
ad Electoralem Conven-
tum Majestas Sua profici-
sceretur; ad instantiam Re-
gni, amplissimam, & ut pu-
blicæ Regni Cōstitutiones,
hoc Año 1619. stabilitę, ha-
bent; *Absolutissimam de omnibus
Diatalibus negotijs agendi, tractan-
di, deliberandi, & ad benignam suæ
Majestatis ratificationem, conclu-
dendi potestatem Palatino concessit.*
Annè igitur suæ Majestati
imputandum, quòd nihil
cōclusum, nihil fuerit effe-
ctuatū? Minimè gentium.
Ipsi enim Stat⁹ & Ordines,
publicis Regni Constitu-
tionibus, Articulo Primo,

ita

levelének eleget nem tudni illik, hogy ez okkal az
ő El-pártolásoknak rúttságát
el-mosásák.

De engedgyük-meg, hogy
Király ő Főlsége véghez nem
vitté, az mit Levelével foga-
dott vólt: Tagadom, hogy
azért ő Főlséget méltán vá-
dolhassák. Mert, midőn az
Electörök Gyűlésére ment ő
Főlsége; az Országnek kíván-
ságára, bővséges, és az mint
ezen Ezer hat száz tizen ki-
lenczedik Esztendőbéli, Or-
szágnek közönséges Végezési
tartyák; Tellyes hatalmat a-
dott a' Nador-Ispánnak, min-
den Gyűlésbéli dolgoknak
traftálására, tanáchkozására,
és az ő Főlsége kegyes javal-
lására-való végezésekre. Az-
okáért, ő Főlségére kellé vet-
ni, hogy semmit nem végez-
tenek, és semmit végbe nem
vittenek? Semmiképpen
nem. Mert ő-magok az Stá-
tusok és Rendek, az Ország-
nak közönséges végezésiben,
az Első Articulusban, imigyen
végeztenek: Az Státusok és
Rendek azt végezik, hogy
minden dolgok, tudni illik,

mind

ita statuerunt: *Status & Ordines decernunt, ut omnia negotia, tam scilicet effectuatio Conditionum, in Diplomate Sua Majestatis comprehensarum, quam verò sublatio Gravaminum, habità ratione præsentis temporis, differantur; ac in futuram Diatam, ante omnes alios tractatus, definienda, complananda, effectuanda, reserventur.*

Videtis, Scribarum incōsultissimi, non Suae Majestatis neglectu, sed publico Regni Decreto factū esse, ut ea, quæ vos impleta non esse causamini, differretur.

Sed agamus liberaliter, & carptim ea, quæ magis odiosa videri possēt, in Majestatis suæ cōtorta spicula, singillatim confringamus.

In Prima acie, velut robur accusationis, illud statuitur: *Quod Majestas Sua promiserit, absq̃ consensu Regnicolarum, in nullam partem administrationis Regni sese intrinmissuram:*

Et

mind az Condióknak véghez-vitele, mellyek az ő Főlsége Kötés-levelébe foglaltaknak, 's mind a' Gravamináknak a' vagy nehezségeknek el-vétele, ez mostani üdőnek állapottyára, tekéntvén, el-haladgyanak; és az következendő Gyűlésben, minden egyéb végzések-előtt, el-rendelteslének, megigyenestteslének, és véghezviteslének.

Láttjátok-é, ítéletnélkül való Író-deákok, hogy nem ő Főlsége el-muladásából, hanem az Országnek közönséges Végezéséből lőtt, hogy azok, az mellyeknek bé-telleyesítéséért panaszolkodtok, el-haladnának.

De légyünk bőv-kezőek, és az melly ő Főlsége-ellen hagyított lövő-dárdák-közzül leg-gyűlölségesbek, eggyenként, csak futó-félyben tör-dellyük-el.

Az Első seregben, úgy-mint az Vádoláknak erőségét, azt helyheztetik: Hogy ő Főlsége aztigérte, hogy az Ország javallása-nélkül, az Ország-nak igazgatásába semmi rész-

G 2 ből

82
Et tamen, Episcopatus contulit; Nicolao Esterházi, et Gasparo Horvath, officia, dignitatesq; est elargitus. Hic verò Scribæ accusatores, manifestum falsi criminē admittunt. Neq; enim Regiam promissionē, ut in se est, memorant, sed mutilant, ut fraudem suam occultēt. Regia promissio, Cōditione 17. expressa est; q̄
Vivente Cæsare, Majestate, in administrationē Regni sese non intromittet, absq; suæ Majestatis benignâ voluntate, Regnicolarūq; assensu. Hoc verò sua Majestas adeò sanctè observavit, ut nec Scribarum dicendi licentia, quidquam memorare aufit, in quo Sua Majestas administrationi Regni, sese immiscuerit, vivo Cæsare MATTHIA. Ea enim quæ enumerant, omnia post obitum Cæsaris MATTHIÆ acta fuerunt. Verū criminatores Scribæ,

cum

ből magát nem ártja: Es mindazonáltal Püspökségeket osztogatott; Eszterházi Miklósnak, és Horváth Gáspárnak, tiszteket, és méltóságokat adott. Iten kedig az vádoló Iró-deákok, az irás meghamisításának vétkében estnek. Mert az Király ígértét, nem úgy hozzák-elő, az mint ő-magában vagon, hanem meg-chonkittyák, hogy álnökságokat el-födözzék. Az Király ígéréte, melly az Tizen-hetedik Conditioiban vagon, ez; hogy Cháfszár ő Főlsége életében, az Országnek igazgatásába magát nem ártja, az ő Főlsége kegyes akaratya, és az Országnek javallása-nélkül. Ezt kedig ő Főlsége olly szentül meg tartotta, hogy még az Iró-deákok szemtelensége sem mér semmit mondani, az miben ő Főlsége magát bé-áttottat volna az Országnek igazgatásába, M A T Y A S Cháfszár életében. Mert azok, az mellyeket elő-számlálnak, M A T Y A S Cháfszár halála-utáni történetnek. De midőn látnák az patvarkodó

Iró

cū viderent, ruere per sese
hāc calūniā, si integrè Pro-
missionis verba referrent;
maluerunt suffurari verba
illa (*Vivente Cas: Majestate.*)
Nam post mortē MATTHIÆ
Cæsaris, ipso Electionis, ac
Coronationis jure, admini-
strationem Regni Serenif-
simo FERDINANDO incu-
buisse, ipsum quoq; Regnū
in nuperis Comitijs agno-
vit. Quæ in Illustres viros,
Nicolaum Esterhási, & Ca-
sparum Horváth, iniquissi-
mè jactantur scōmata, re-
torqueri cū foenore possēt,
si Scribarum, ac Forēsiū ra-
bularū furori cōponi, indi-
gnum non existimaremus.

Luculentum & illud falsi
crimen est: Reges ex Domo
Austriacā, spontaneā volū-
tate, promovendarum sua-
rum practicarum gratiā,
Sexaginta pagos Turcis cō-
cessisse; Et aliquot Arces,

cum

Író-deákok, hogy magátólle-
omolna, ez az parvarkodás,
ha az Igéretnek igéit egészen,
elő-hozták volna; inkább akar-
ták el-orozni amaz igéket
(Chászár ő Főlsége éltében.)
Mert hogy MATYÁS Chá-
szár halála-után, az Választás-
nak, és Meg-koronázásnak
törvénye-szerint, az Ország-
nak igazgatása az Főlséges
FERDINANDRA szállott
légyen, ő-maga az Országis ez
minapi Gyűlésbe meg-ismér-
te. Az minémű gyalázatos
tréfákkal, tekéltetlenül lövöl-
dözik az Nagyságos Eszter-
házi Miklóst, és Horvát Gál-
párt; viszfza-adhatnók, ha-
méltatlannak nem alítanók,
hogy az Író-deákoknak, és
piaczi chelchapoknak dühös-
ségehez hasonlóknak tartaf-
sunk.

Azis nyilván-való kezes-
lábas hazugság: Hogy az Au-
striai Házból-való Királyok,
szabad akarattyok-szerint, az
ő praktikájoknak elő-vitelek-
ért, Hátvan Falut adtanak
az Törököknek: Es eggy-ne-
hány Várat, az Országnek

G 3

nagy-

cū potiori Regni parte, me-
dio Capitanei Comaroniē-
sis, eidē Turcæ promississe.

Insignis est hæc calu-
mniādi licentia, quæ tamē,
non Sereniss: Regem FER-
DINANDUM, sed generaliter
Reges ex Domo Austriacā
petit. Nam nec Pagos ullos
Majestas Sua Turcis tradi-
dit; nec Arcem ullam, ne-
dum ut potiorē Regni par-
tē, Turcis promisit. Ut im-
peritum vulgus in odium
Regis FERDINANDI aspera-
rent, confinxerunt quidā,
Vacuum, & quædam alia
Ungariæ loca, medio Illu-
stris D. à Raifenberg Guber-
natoris Comaroniēsis, Tur-
cis promissa esse. Quod im-
pudens figmentum, nullis
indicijs, merā calumniandi
libidine excogitatum fuit.
Nec dubito, quin Illustris
Dominus à Raifenberg, co-
ram, & in faciem mendacij

nagyobb részével együtt, az
Komáromi Kapitány által,
azon Töröknek ígértek.

Nagy gyalázatos vádolás-
ra-való szabadság ez, melly
mindazonáltal, nem az Fő-
séges FERDINAND Ki-
rályt, hanem közonségesen,
az Austriai Házból-való Kirá-
lyokat illeti. Mert ő Főlsé-
ge, semmi Falukat nem adott
az Törököknek; és semmi
Várat, nem hogy az Ország-
nak jobb részét, nem, ígért
nékiek. Hogy az tudatlan.
községet az FERDINAND
Király gyűlölségére fel-láz-
zafztanak, nemelleyek hazu-
gúl azt költötték, hogy Vá-
czot, és Magyar-országnek
egyébb nemelley helyeit, az
Komáromi Gubernator. az
Nagyságos Reifenberg Ur-ál-
tal, az Törököknek ígért.
Melly szemtelen hazugságot,
semmi jelenségekből, hanem
csak patvarkodásra-való ké-
vanságokból költöttek. Nem-
is kétkem, hogy az Nagysá-
gos Raifenberg Uram, nyil-
ván és szemtől-szembe meg-
hazuttollya, valaki azt meri
mondani, hogy ő általa az

reum aget, quicunq; dicere Törököknek egy-nehány Vá-
 audeat, per ipsū Turcis Ar- rat, ígértenek. Hogy Hat-
 ces aliquas promissas fuisse. van Faluk, adót fizetnek az
 Quòd Pagi Sexaginta tri- Töröknek, az mi módon lőtt
 butum Turcis pendant, id légyen, oda fel meg-mutatók.
 qua ratione factū sit, paulò De hogy az dolog világos-
 superius est demonstratū. ban ki-tesék;

Sed ut res evadat clarior;

Primū illud hoc loco cō-
 siderandū: Pagos illos, non
 eo modo Turcis esse datos,
 quo modo Lippa, ac alia
 annexa Præsidia, lōgè ma-
 ximo cum Pagorum nume-
 ro, Turcis assignata fuère.
 Nam Sexaginta Pagi, per-
 missi solū sunt, ut tribu-
 tum, quo suam redimāt se-
 curitatem, Turcis pendāt:
 id quod pagorum illorum
 incolæ, maximis sæpe pre-
 cibus contenderunt. Cū
 aliàs, ob metū excursionis
 Turcicæ, nullam vitæ ac fa-
 cultatum suarū securam
 horam haberent, Turcis as-
 fiduè exitium minitantib⁹.

Quin

Elsőben, azt kell itten
 meg-gondolni, hogy azokat
 az Falukat nem úgy adták az
 Törököknek, mint Lippát, és
 több hozzá-tartozó Vég-he-
 lyeket, sokkal nagyobb-szá-
 mú Falukkal. Mert az Hat-
 van Faluknak csak azt en-
 gedték, hogy magok bátorsá-
 goknak meg-váltásáért adót
 fizessenek az Törököknek:
 mellyet azoknak az Faluknak
 lakosai, gyakorta nagy kére-
 méf-szerint kívántak, holott
 egyébképpen az Török chá-
 ráktól való féltékbe, semmi
 bátorságos órájok, sem éle-
 tekről, sem marhájokról nem
 lehetett, mivelhogy az Tö-
 rökök szüntelen rablással fe-
 nyegették őket. Sőt az Vár-
 megyéktől is, az Chászárs Com-
 missáriusához Nagy-szombat-
 ban,

Quin & à Comitatusibus, ad Commissarios Cæsareos, Tyrnaviam, Emericus Liptai expeditus fuit, rogatū, ut minori incōmodo, graviora pericula redimātur; ac pagi illi censum pendere permittantur potiūs, quā vel in assiduo metu versentur, vel alios quoque pagos secū vnā in ruinā, ac vastitatem trahant; præsertim, cū ex quo tēpore de Pagis sexaginta tractatur, penē totidem iam pagos Turcæ dedititios fecerint.

Secundum illud confiderandū est: vigore Articuli 15. 16. 17. Pacificationis ad Sitva-torok, cū Turcis conclusæ, à Georgio Turzo (q̄ ex Ungaris ei tractatui præfuit) plus quā septingentos pagos Turcis esse similiratione datos. Nam nisi Registra, quæ ad manū habeo, fallunt, tributa pēdere

con-

ban, Liptai Imre küldetett; kérvén, hogy kissébb kárral nagyobb veszedelmeket felváltának; és inkább megengedgyék, hogy azok az Faluk adót fizessének, hogy semmint, a'vagy szüntelen-való rettegetésben légyenek, a'vagy több Falukatis magokkal-együtt romlásra és pusztulásra vonnyanak; kiváltképpen, minthogy az üdőtől-fogva, mellyben az Hatvan Falukról végezgetnek, nem sok heával annyi falut hōldoltattak még az Törökök.

Másodszor, azt kell eszünkbe vennünk, hogy Sitva-toroknál, az Törökökkel lōtt Békélésbe-való, Tizen-ötödik, Tizen-hatodik, és Tizen-hetedik Articulusoknak erejével, (melly Végezésbe Turzo György volt az Magyaroknak elōttörk-jarója) Hét-száz Falunál többet adtanak ilyenmódō az Törököknek. Mert, ha az Laistromok, mellyek kezemnél vannak, meg nem

chal-

concessi sunt, vigore illius tractatus, in Comitatu Strigoniensi, Pagi 34. in Comitatu Comaroniensi, Pagi 36. In Comitatu Barshiensi, Pagi 51. In Comitatu Hontensi utroq; Pagi 45. In Comitatu Nogradensi, Pagi 159. In Comitatu Tornensi, Pagi 14. In Comitatu Aba-uvariensi, Pagi 21. in Comitatu Borfodiensi, Pagi 93. in Comitatu Hevesiensi, Pagi 137. In Comitatu Tolna, & Barania utraq; Pagi 25. ad Albā Regalem, & Canisā, ex Comitatus Cisdanubianis, Pagi 125. Hi igitur omnes Pagi (quorum nomina in Regestris annotata habeo) vigore Pacificationis Sitvatorokianæ, Turcis, eodē modo tributarij cōcessi sūt, quo Pagi illi Sexaginta. Proinde trabem in oculis propriis non vident qui optimi ac integerrimi viri,

Ladis-

chalnak, annak az Végezésnek erejével, meg-engedtettt, hogy adót, fizessének, Esztergam, Vár-megyében, Harmincz-négy Falu: Komárom, Vár-megyében, Harmincz-hat Falu; Bars Vár-megyében, ötven-eggy Falu; Nagy és Kis Hont Vár-megyében, Negyvenöt Falu: Nógrád Vár-megyében, Százötven-kilencz Falu: Torna Vár-megyében, Tizen-négy Falu: Aba-Ujvár-megyében, Huszon-eggy Falu: Borsod Vár-megyében, Kilenczvenhárom Falu: Heves Vár-megyében, Száz harmincz-hét Falu: Tolna, és az két Baranya Vár-megyében, Huszonöt Falu: Feir-várhoz, és Kanisához, az Dunán-innen-való Vár-megyekből, Száz harmincz-öt Falu. Ezek azért mind az Faluk, (mellyeknek nevek az Laistromokba nálá vannak) az Sitva-toroki Megbékéléstnek erejével, az Töröknek, hasonló-képpen adófizetésre engedtettenek, mi módon amaz Hatvan Falu: Annak-okáért az gerendát magok szemekbe nem lát-

H

tyák,

22
Ladislai Pethe famam; iniquissimè depreciant.

Tertium illud, circa hos Sexaginta Pagos, considerandum venit: Totā culpā deditorū Sexaginta Pagorum, ejus fuisse, q̄ pacis ad Sitvatorok tractatui præfuit. Nam perniciosā quādā inadvertentiā, aut quoquo tandem modo, Literę Turcicę, Capitulationes pacis cōtinētes, in plurimis punctis, lōge aliter sese habuerunt, quā literę Majestatis Cęsarę. Atq; inter alia, circa Articulum 16. ea utriusq; Diplomatis differentia fuit; quòd Cęs: Majestatis Diploma, eos solos Pagos, ad Strigonium dedititios, permisit, qui tunc tributā pendere soliti erant, quādo Strigoniū à Christianis receptum fuit. Hi verò pagi, numero paucissimi fuēre,

nam

tyák, kik az jémbor és tekélletes Pethe László Uramnak hírét- nevét hamissan. gyalázzák.

Harmadszor, azt kell ez Hatvan Faluk-felől eszünkben vennünk: hogy az Hatvan Faluk meg-adasának vétele, azé volt, az ki az Sitvatoroki Végezésbe fő volt. Mert veszedelmes gondviseletlenségből, a'vagy akármilyen módon, az Törökök Levele, melly az Békeségnek sumáját magában foglalta, sok czikkelyekben különbözött: az Chászar ő Főlsége Leveletől. Es az többi-között, az Tizen-hatodik Articulusban; az a' külömbség volt az két Level-között; hogy az Chászar ő Főlsége Levele, csak azokat az Falukat engedte, hogy Esztergamhoz hódollyanak, mellyek akkor szoktanak adózni, mikor Esztergamot, az Keresztyének meg-vették. Ezek kedig az Faluk, szám-szerint igen kevesek voltak. Mert az mig az Törökkel-való hadakozás tartott, apródonként sok Faluk szabadultanak-meg az adó

nam durate bello Turcico, multi sensim Pagi à tributaria solutione liberati erant. Turcicæ verò literæ, quæ examussim cū Cæsareis cōcordare debuerant, longè aliū sensum referebant; Eū nimirum, ut Pagi, q̄ Dedititij fuerunt, antequā à Cæsare Strigonium occuparetur, deinceps quoq; tributari penderēt. Cū igitur Turca, juxta suas se Literas pacem servare velle, nec quid Litteræ Imperatoris haberent morari, pertinacissimè contenderet, Pagosq; 158. quos, antea Dedititios fuisse, exhibitis Regestris, cōprobabat, nūc quoq; tributarios facere vellet; egrè tandem trienniali tractatione effectum, ut Sexaginta Pagorū tributo cōtento esset

Quartū deniq; illud hic animadvertendum: Cēsare MATTHIAM, antequam hos

Pagos

adó fizetéstől. Az Törökök Levelének kedig, mellynek tellyeséggel egyyezni kellett volna az Cháfzáréval, sokkal külömböző értelmé volt; tudni illik, hogy azok az Faluk, mellyek meg-hódolva voltak, minek-előtte az Cháfzár meg-vőtte Esztergamot, azután adót fizetlének. Midőn azért az Török, az ő Levelé szerint, akarná az Frigyet meg-tartani, és meg-ál-talkodván, semmit azzal nem akarna gondolni, mi volna az Cháfzár Levelében, és az Száz ötven nyólsz Falut akarná meg-hódoltatni, mellyeket az Laistromból bizonyított, hogy az-előtt meg-hódolva voltak; végtére Három Esztendei végezéssel nehezen viték véghez, hogy Hatvan Falunak adójával meg-elegednek.

Negyedszer végezetre, azt kell itten elzünkbe venünk, hogy MATYÁS Cháfzár,

H 2

hogy

08
Pagostributa pendere per-
mitteret, paratum fuisse,
aperto Marte à Turcarum
oppressione vindicare; atq;
eo nomine Lincium advo-
catis Principib⁹, ac Provin-
ciarum Legatis, exposuisse
innumeras, quas Turcæ in-
ferebant, molestias. Sed Un-
garorum Legatorū suasu,
pax etiam incōmoda, belli
incōmodis prælata fuit. At-
que adeò quidē invitè, Pa-
gi illi Turcis promissi fuê-
re, ut me audiente, Centum
aureorū millia, Turcis ob-
lata fuerint, dummodò ab
horum Pagorū tributis ab-
stinerent: cū tamen, facta
supputatione, intra indu-
ciarum Vicennium, vix aut
ne vix quidem, dimidium
illius summe, ex horum Pa-
gorum tributis excresceret.
Hæc vera ac certa est rerū
circa Sexaginta pagos ge-
starum narratio, quā jiste-

stibus

hogy sem mint meg-enged-
né, hogy ezek az Faluk adót
fizetnének, kész volt őket nyil-
van-való hadakozással az Tör-
ök sanyargatásából ki- szá-
badítani; és azért az okért
Linczbe híván az Fejedelme-
ket, és Tartományoknak kö-
vetit, eleikben adta az szá-
mtalan fok chintalanságot, mel-
lyet chelekedtenek a Törökök.
De az Magyar. Követek
nek intéséből, az káros béke-
ségis jobbnak láttatott az hada-
kozásbéli alkolmatlanságok-
nál. Es olly nem, örömeft
engedték az Törököknek azo-
kat az Falukat, hogy én-hal-
lomásomra, Száz-ezer. Ara-
nyat ígértenek azokért az Tör-
ököknek, csak hogy meg-
szűnnyenek azoknak adó-ké-
résétől: holott meg- számlál-
ván az Húsz'eszteendői Frigy-
allatt, annak az Summának
csak feleis alig telnék-ki, azok-
nak az Faluknak adójából.
Ez az igaz és bizonyos histo-
ria, az Harvan Faluk dolga-
felől, mellyet könyű meg-bizo-
nyitanunk azokkal, az kik
azt az dolgot végezték, és az
erről költ Irásokis mindenek-

ben

lib; cōprobare promptum
est, qui res ipsas tractarunt;
Scripturis quoq; per omnia
assentientibus. Ut tamen
res acta fuisset, certè à Sere-
nissimo Rege FERDINANDO
acta nō fuit; atq; ita, ne ipsa
quidē Calumnia, Majesta-
tem suā hīc incusare potest.

Sed pergo; & in cæteris
quoq; nō observati Diplo-
matis Cōditionibus, Scriba-
rum vaniloquentiam com-
monstro. Obiter pstringunt
Scribæ, q Regia Majestas in
personā, ad Comitā nō ve-
nerit; quodq; Palatini Au-
thoritati nō satis exactè cō-
sultum fuerit. Sed absentia
hāc Suæ Majestatis, necessi-
tate proficiscendi in Impe-
rium extortā, æquo animo
acceptarūt Regni Ordines.
Palatino autem, haud scio,
an tantum unquam Autho-
ritatis attributū ab aliquo
Rege fuerit, quantū à Se-

renissi-

ben egyeznek. De akár mint-
lött legyen, bizonyos az, hogy
a' Felséges! FERDINAND
Királytul nem lött; és ekkép-
pen, az Patvarkodás sem vá-
dolhattya ebben. Ő Főlsé-
gét.

De előbb mégyek; és az
Író-deákoknak, az Levél egy-
ébb Cōditióinak meg nem-
tartása-felől, heába-való chā-
chogásokat meg-mutatom.
Chak futó-félbe orrollyák az
Író-deákok, hogy Király Ő
Főlsége, személye-szerint
el nem jött az Gyűlésre; Es
hogy az Nador-Íspán méltó-
ságára, nem tellyeséggel vi-
selt gondot. De ezt, az el
nem jövetelt, jó szűvel vót-
ték az Országnek Státusi és
Rendi, mivelhogy az, Ő Főlsé-
gének az Impriumba-való
szükséges menetelem miatt lött.
Az Nador-Íspánnak kedig,
nem tudom, ha soha annyi
méltóság adatott valamelly
Királytól, mennyi az Főlsé-
ges! FERDINAND-
T O L. Es vaj-ha azok, kik

H 3

ennyire

12
nissimo FERDINANDO. Atq; utinam, qui tanti æstimare videri volunt Palatinalem authoritatē, æstimarent re ipsā, nō ad inanem speciem duntaxat. Plura non addo: res enim est in aperto.

Regrediuntur religiosissimi Scribæ, ad Religionē; in qua se turbari à Clero, & Secularibus Dominis Catholicis, lamentātur. Si à Clero, & Secularibus Dominis: Ergo nō à Rege FERDINANDO, ad quē referre debueratis, si à quopiā turbabamini, non ad Rebellionum actutū cōvolare. Sed nec verum est, à Clero, & Catholicis, turbatos vos fuisse in negotio Religionis: Passivè, velut Iuristę dicūt, Defensivè sese habuerunt Catholici, in omnibus, quæ de Religionis negotiis versatæ fuerunt controversiis.

Concessiones vobis factas

non

ennyire akarják böchülleni az Nador-Isván méltóságát, volta képpen. böchüllenek, nem csak valami heaba-való színnel. Többet hozzá nem téssék: Mert nyilván van az dolog.

Vizfzsa-ternek az Hit-óltalmazó Iró-deákok, az Hit-dolgára; mellyben panaszkodnak, hogy háborgattatnak az Egyházi rendtől, és az Katholikus világi Uraktól. Ha az Egyházi rendtől, és az Világi Uraktól: Tahát nem FERDINAND Királytól, kinek eleiben kellett volna adnotok, ha valakitől bántástok volt, és nem mindgyarást el pártolnotok. De nem-is igaz, hogy az Egyházi rend, és az Katholikusok, háborgattanak titeket az Hit dolgában: inkább csak óltalmazták magokat az Katholikusok, minden vetekedő dolgokban, mellyek az Hitet illették.

Az mit ti-néktek enged-
tenek,

non oppugnarunt, summā
illam quidlibet credendi li-
centiam, cum Legibus per-
missā viderent, non sine in-
genti commiseratione per-
euntium, patienter ac quie-
tē tolerarunt: Vos libertate
vestrā nō contenti, magnā
cum injuriā Catholicorum,
Duo quēdā nova extorque-
re voluistis, quē nusquā Le-
gibus permissa hucusq; fue-
runt: Alterū, ut in Bonis Ca-
tholicorum Dominorum,
Templa, pro libitu Rustico-
rum adimeretis. Alterum
ut Iesuitas Regno extur-
baretis. Nova hæc sunt
vestra postulata, quibus
Catholici, supra mensurā
gravari se sentiūt. Itaq; pro
officij, cōscientiæq; suæ ra-
tione (cum sine damnatio-
nis æternę reatu, deesse justę
suę defensionis non possent)
novis istis, nec ulla Lege sã-
citis votis Adversantiū, cõ-
stanter,

tenek, nem ostromlották; azt
az nagy Szabadságot, hogy ki-
ki-mind azt higgye, az mi-
akar, látván hogy írott Tör-
vénnel meg-engedték, azo-
kon kik el-vesznek, fölötté-
igen szanakodván, békeséggel
és chendefzen szenvedték. Ti
meg nem elégedvén Szabad-
ságtokkal, az Kathólikusok-
nak nagy boszszuságokkal, Ket-
új dolgot akartatok ki-fachar-
ni, mellyek soha ekkedig írott
Törvenniel meg nem, volta-
nak engedve: Eggyk az,
hogy az Kathólikus Uraknak
Iószágokban a' Templomokat
az Parasztnak kívánságok-
szerint, el-vennétek; Másik
az, hogy az Iesuitákat az Or-
szágból ki-vennétek. Ezek
az ti új kívánságtok, mellyek-
kel az Kathólikusok fölötté-
igen érzik magok terhelteté-
sét. Azokáért, tisztetek, és lel-
ki isméretek-szerint (mivel-
hogy örök kárhozat-alatt tar-
toztanak mágokat igazán ól-
talmazni) ez új, és nem írott
Törvény-szerint- való kíván-
ságokban, az Ellenkezőknek
álhatatoson. ellene-állotta-
nak. Michoda bántástok
vagyon

stanter resisterunt. Quæ hic
vestra vexatio? quod incō-
modum? Turbatis aquam
Lupi, & Agnum incusatis.
Iudicet, ac vindicet Domi-
nus.

Nam quod cōtra Iura Re-
gni, receptos esse Iesuitas
Tyrnaviam causamini; id
quoq; longè aliter se habet.
Regni Articulus contra Ie-
suitas latus, mansionem in
Hungaria liberam ipsis per-
misit: Bona possessionaria
habere vetavit. Nec quic-
quam contra hanc Legē ab
ipsis peccatum; licet enim
Tyrnaviensē ædē ad inha-
bitandum à Cæs: MATTHIA
acceperint; nulla tamē pos-
sessionaria Bona habuerūt,
sed meris Catholicorū ele-
mosynis sustentati fuerunt.

Quod verò Catholicorū
nōnulli, liberè Affirmarint,
Serenissimum Regem FER-
DINANDUM, nova prorsus &
iniqua

vágyon itten? michoda káro-
tok? Ti Farkasok zavarjátok
az vizet, és az Bárányt vádol-
játok. Itéllye-meg, és állja
bocsfűját az Ur.

Mert, hogy azt mondgy-
átok, hogy az Ország Törvé-
nye-ellen fogadták-be Nagy-
szombatban a' Iesuitákat; azis
sokkal külömben vágyon. Az
Iesuiták-ellen-való Ország Vé-
gezése, szabad lakást enged
nékiek Magyar-országban.:
Tiltotta, hogy örökös Iószá-
gok ne legyen. Semmit ez
Végezés-ellen ők nem vétet-
tenek. mert noha az Szom-
bati Házat MATYAS Chász-
ártól vőrték lakójúl; mind-
záltal semmi örökös Iószágok
nem vólt, hanem chupán-
chak az Kathólikusoknak ala-
mis-nájokkal táplálták mago-
kat.

Hogy kedig nemelly Ka-
thólikusok bizvást mondot-
ták, hogy az Főlséges FER-
DINAND Király, ezeket
az Ellenkezőknek új és hamis
kéván-

iniqua ista postulata adversariorum, minimè cōfirmaturum; id non exinde factū, quasi secretorum Sereniss: Regis consiliorū conscij forent, sed quòd scirent, equitatis ac Iustitiæ amantissimum Regē, nemini injuriā facere velle. Summa autem foret injuria, si vel Tempia, Dominis Catholicis invitis, eriperentur; vel eorum Sacerdotes, ad nutum & arbitrium adversariorū, absq; ullo crimine, vel delicto, cum summo dedecore, proscriberentur. Literas privati hominis, quas interceptas dicunt, cujusnam fuerint, non explicāt. Ne dubita, si Clari alicujus viri fuissent, vltro nomē propalassent. Sed quisquis tandē ille fuerit, qui liberius de actionibus MATTHIÆ Cæs: pronuntiārit, quàm privatam personā decuerit; nulla ejus

facti

kévánságokat, semmiképpen meg nem erősíti és confirmálja; az nem abból történt, mintha az Főlséges Királynak titkos tanácsában reszesek lőttek volna; hanem hogy tudnák, hogy az Igazság-szerető Király, senkit boszszúsággal nem akarna illetni. Igen nagy hamis boszszúság volna kedig, hogyha az Kathólikus Uraktól elvennék akarattyok-ellen a' Templomokat; a'vagy azoknak Papjai, az Ellenkezőknek kívánságok-szerint, semmi bűn a'vagy véteknélkül, nagy gyalázzal számkiyetésbe küldetnének. A' magán-való ember Levelet, mellyet mongyák hogy el-fogtanak, kié lőtt legyen, meg nem magyarázzák. Hidd meg énnékem, hogy ha valamitekéntetes emberé lőtt volna, jó akarattyokból is ki-fakasztották volna az nevét. De akárki lőtt legyen az, a' ki nagyobb szabadsággal szólott MATYÁS Chátfár dolgairól, hogy sem mint magán-való emberhez illett volna; abba semmi vétke ő Főlségének minchen, az mint

I

ő-ma-

facti culpa penes Suam Ma-
jestatē residet, ut ipsi quoq;
Scribæ faciliè intelligunt.

Ultimum caput accusa-
tionis est; quòd Regia Ma-
jestas, Militem ex Ungaria,
contra Bohemos Ungaro-
rum confœderatos, eduxe-
rit; Sereniss: Archidux LEO-
POLDUS, scriptis ad Palatinū
literis, Coronam Posonio
transferri per Rudolphum
à Tyffembach voluerit;
Haidones, medio Andrea
Doczi, & Andrea Lonyai,
eradicare, & evertere fate-
gerit; Civitates liberę Mon-
tanæ, ac Posoniensis, vārijs
modis, turbatæ fuerint.

Sed facilis est ad hæc re-
sponsio: Militē suo ære con-
ducere, & extra Regnum,
quo libuerit educere, liberū
semper fuit Regibus Hun-
gariæ; prout ex Decretis
Andræ Hierosolymitani,
alijsq; deinceps Regni Sta-

ő-magok az Iró-deűkokis kőn-
nyen által-értik.

Az Utolsó része az Vá-
dolásnak az; hogy Király ő
Főlsége, Magyar-országból
az Vitézlő népet az Chehek-
ellen, kikkel az Magyarok-
nak szövetségek vólt, ki vitte;
Az Főlséges L E O P O L D
Hertzeg, levelet irván az Na-
dor- Ispánnak, az Koronát,
Posomból másúvá akarta vi-
tetni Tiffenbach Rudolf-által;
Az Hajdúkat, Dóczi András,
és Lónyai András - által, ki
akarta gyökerezni és vesztetni;
Az Bányai Szabad Városok,
és Posony, fokképpen hábor-
gattattanak.

De ezekre könyű az Fe-
lelet: Vitézlő népet, maga-
pénzén fogadni, és az Ország-
kivül, az hová akarja, ki vin-
ni, mindenkor szabad vólt az
Magyar - országi Királynak;
a'mint az Ierusalemi András
Királynak decretomiból, és
az-után- való egyéb Ország

tutis,

Végez-

tutis, liquidò constat. Quo-
circa, cū à Moravis, Austria-
cisque in postrema Regni
Diæta instāter peteretur, ut
militū ex Hungaria contra
ipsoſ educatio prohiberetur;
responsum fuit: Prohiberi
Regiam Majest. non posse,
quo minus jure suo hac in
parte uteretur. Demus autē,
quòd Sereniss. Leopoldo ali-
quid de Corona, Palatino
Ungariæ scripserit; Non di-
spūto, in hac rerum consti-
tutione, id meritò, pruden-
terq; fieri potuisse. Illud cer-
tum est; Regem FERDINAN-
DUM istud factum propriè
non concernere. De Haido-
nibus quòd additur; ad invi-
diam excogitatum figmen-
tum est: sine teste, sine ulla
probatione, temerè effutitū
Nec unquam, vel Scribæ,
vel Lonyai, vel quisquam
alius, indicium proferre po-
terunt, quo Sereniss. Regem

Végezésekben nyilván ki-tett-
szik. Azokáért, midőn az
Morvajak és Austriaiak az
utolsó Ország Gyűlésében
erősen kérnék, hogy az Vi-
tezlő népnek, ő-ellnek-valo
ki-vétele meg-tiltatnék; azt
felelték nekik: hogy Király ő
Főlségét arról el nem tilthat-
ni, hogy az ő igazságával ez
dologban ne élhesse. De
ám engedgyük-meg, hogy az
Főlséges LEOPOLD
Hertzeg, az Korona-felől írt
valamit az Nador-Ispánnak;
Nem vitatom, hogy az do-
lognak ilyen állapattában,
azt méltán, és okosan che-
lekedhetne. Az bizonyos,
hogy az dolog FERDI-
NAND Királyt tulajdon-
képpen nem illeti. Az mi-
a' Hajdúk-felől mondanak;
csak gyűlölségnek okáért gon-
doltatott: bizonyosság és bizo-
nyításnélkül vakmerőképen.
ki-fechegtetett hazugság. Es
soha, sem az Iró-deákok, sem
Lonyai, sem más, akárki le-
gyenis, jelét nem mutathar-
tyák, mellyel meg-próbál-
hassák, hogy az Főlséges
FERDINAND Király

FERDINANDUM, Haidonib9
exitium machinatum esse,
testatum reddant. Circa Li-
berarum quoq; Civitatum
Iura, quid actum aliquādo
fuerit, non disputo; licet nō
sint defuturi, q̄ acta omnia
æquitati cōsona fuisse ostē-
dēt, ubi res postulārit: Illud
dico; Rebellionis cōtra suā
Majestatem concitatæ, cau-
sam hīc nullam esse, nam ea
omnia, quib9 se hāsos Cives
queri possunt, sub felici Re-
gimine Suæ Majestatis acci-
disse nemo dixerit.

Atq; hæ sunt, graves illæ
ac justæ (scilicet) Causæ, q-
bus Scribæ) neq; enim Stat9
ac Ordines, quibus plus in-
est sapientiæ, quàm ut has
Næniās profundāt) persua-
dere sibi similibusq; nitun-
tur, justam Rebellionis cau-
sam seditiosos quosdā ha-
buisse. Quæ tamē quàm fri-
vola, quàm à veritate ac in-

genua

az Hajdúknak veszedelmekre
igyekezett volna. Az Sza-
bad Városoknak igazságok-
felől, mi történt legyen va-
laha, arról nem vetekeden;
léfznek, az kik meg-muttat-
tyák, hogy semmi törvényte-
len dolog rajtok nem esett,
vala-mikor kívántatik: Azt
mondom, hogy innen ő Föl-
sége-ellen-való Pártolkodásra
ok nem adatott; mert valami
rajtok esett dolgokért, pa-
naszolkodnak az jó Polgá-
rok, senki nem mondhattya,
hogy az ő Főlsége birodalmá-
nak idejében történt.

Es ezek (hogy már.)
amaz méltó, és igaz Okok,
mellyekkel az Író-deákok
(mert nem az Statusok és
Rendek, kikben több okos-
ság vagyon, hogy sem mint
illyé kabaságokat hintenének)
magokkal és magokhoz ha-
sonlókkal el akarják hitetni
hogy nemelly zenebonás em-
bereknek igaz okok vólt az
Pártolkodásra. Mellyek mind-
azonáltal, melly igen sem-

mire-

genua sinceritate sint aliena, vel ex iis solis, quæ carptim attigimus, nullo negotio cordati viriprehendant.

Nam quæ de rebus Regni Sclavoniæ congerunt, cum in ejus Regni negotijs versatus ipse non sim, ea attingere nolui. Non deerit rerû illius patriæ gnarus, qui eas quoq; querelas disjiciat. Illud in genere dico, quod p se sufficit, vt constet nullam à Sereniss. Rege FERDINANDO rebellandi occasionē datā esse: Vetera omnia esse, etiam si vera forent, quæ cōmemorantur. Nam q Dalmatia tota sit amissa; quod Clyssa perdita; quod p Paradaiserum Canisa prodita; quod Dominus Comes Tersaczky Banus factus; q Seigniâ Vscocci pulsi, hæc in quā omnia (quæ tamen potissima sunt aceusationum

capita

mire-kellők legyenek, mellytávol estenek az igazságtól, csak azokbólis mellyeket futó-félbe érengettünk, nagy könnyen észekbe vehetik az okos emberek.

Mert az mint az Törországi dolgok-felől őszve-habarnak; mivelhogy annak az Országnak dolgaiban nem forgottam, azokat nem akartam illetni. Lészen, az ki annak az Országnak dolgait értvén, azokatis az panaszoikat le-rázza. Azt mondom közönségesen, mellyből elégé ki-tettszik, hogy az Felsőges FERDINAND Királytól az el-párto-lásra való semminémű ok nem adattott; hogy azok, az miket beszélnek, ha igazak volnánakis, mind régi dolgok. Mert hogy egész Dalmatia oda vagyon; hogy Klissa elveszett, hogy Paradajzer, Kanisát el-árulta; hogy az Tersaczki Gróf Uram, Bánná lőtt; hogy Szegnyából, az Uzkokokat ki-űzték: ezek, mondám, mind (noha az Vádolásoknak leg-főbb részei) olyanok, hogy az Felsőges

I 3

FER-

capita) ejusmodi sũt, ut Serenissimo Regi FERDINANDO imputari non possint, quippe quorũ nihil ipso regnante acciderit. Seculũ effluxit, ex quo Dalmatia avulsa fuit per Venetos: Errati hujus poenam luat Rex FERDINANDUS? Imperatore RUDOLPHO, Clyssa, & Canissa perdita: Rebelletur eã ob causam Regi FERDINANDO? Ab Imperatore MATTHIA, Comes Tersaczki Banus factus est; & Segnia educi Viscoccj: Ideõne Regi FERDINANDO Homagio obstricta fidelitas denegẽt? õ mores! õ judicia hominum! Sed ita res habet: iniqua causa, infulsis fulcienda est argumentis. Certẽ, si quid vel in Slavonia, vel in Croatia, per abusũ irrepsit, idipsũ emendaturam Regiam Majestatem non dubitam: Hucusque quod emẽdari nihil po-

tuit,

FERDINAND Királynak nem tulajdonithatták, vgymin. kinek birodalma alatt semmi azok-közzül nem történt. Száz esztendeje el-múlt, hogy Dalmatiát az az Velenczések el-szakasztották: Ennek az véteknek büntetését FERDINAND fizessè? R O D O L F V S Chászárságába vészett-el Kliffa, és Kanisa: azért pártollyonaké el FERDINANDOT? MATYAS Chászár idejében lőtt Bánná az Tersaczki Gtóf; és Szegnyából ki-vitték az Uzkokokat: azért kellé az FERDINANDNAK adatott hűvségrõl-való kötelelséget megtagadni? Oh erkõlchõk! õ embereknek ítéleti! De így vagyon az dolog: az hamis igyet, esztelen bizonyításokkal kell támogatni. Bizonyára, ha a'vagy Tót, a'vagy Horvát-országba, valami módonkül történt, nem kétlyük, hogy azt Király õ Fõlsége helyére hozza: Hogy eddig semmit jobb állapotra nem hozhatott; rész-szerin. az üdõnek, mellyben õ Fõlsége birodalma

tuit, partim temporis, quo
regere Sua Majestas cæpit,
brevitas; partim absentia,
& moles ingens negotiorum;
partim Statuta Vngariæ, in
futurâ Diætâ omnia gra-
vamina rejicientia,
obstitere.

rodalma kezdetett, rövid-völ-
ta; rész-szerint távúl-volta, és
nehéz dolgoknak sokasága,
rész-szerint Magyar-ország-
nak Végezési chelekedék, mellyek
az Gravaminákat a'vagy ne-
hezégeket, mind az jövedő
Gyűlésre halasztot-
ták.

F I N I S.

...partim temporis, quod totum habet, dividit
regenda Majestas capit; et ita habet et vult, et
brevis; partim ab
...Magyar-országunk
...közeli cselekedet, melyek
...Gyűlölet halálát
...áll.

F I N I S

